

COMMUNITY

KURIKULUM

za izgradnju kapaciteta nastavnika /
radnika s mladima
za provođenje projekata
SERVISNOG-UČENJA /omladinskih inicijativa

august 2024

UREDNIKA: EDINA MALKIĆ

AUTORI PO ABECEDNOM REDOSLIJEDU:

- 1. ALŽBETA BROZMANOVÁ GREGOROVÁ**
- 2. EDINA MALKIĆ**
- 3. LEONITA BAJRA**

Kurikulum za izgradnju kapaciteta radnika s mladima za provedbu projekata Servisnog-Učenja / inicijativa mladih. 1. izdanje

RECENZENTI PO ABECEDNOM REDOSLIJEDU:

ALEXANDRA RUSŇÁKOVÁ
DONARTA UKA
IVETA HARVÁNEKOVÁ
LUCIA ROSSOVÁ
MARIA BUTYKA
MARKÉTA KOLÁČKOVÁ
MARTA HAUSER
TAMARA FABAC

Svi izrazi u muškom rodu koji imaju rodno značenje korišteni u ovome dokumentu korišteni su neutralno i jednako se odnose na osobe muškog i ženskog spola.

Kurikulum je nastao kao dio projekta "Servisno-Učenje u poticanju građanskog angažmana mladih, raznolikosti i socijalne uključenosti u regiji SEE" - SlipStream objavljen u okviru programa Erasmus+ (u daljnjem tekstu Erasmus+), kako je navedeno u ugovoru broj 2023-1-SK220-YOU-000159836. Projekat provodi Platforma dobrovolnickych centier a organizacii (Slovačka), Udruga za razvoj civilnog društva SMART (Hrvatska), Fundatia noi orizonturi Lupeni (Rumunjska), Međunarodno udruženje "Interaktivne otvorene škole" - MIOS Tuzla (Bosna i Hercegovina), Národní asociace dobrovolnictví, z.s., (Češka Republika), NGO TOKA (Kosovo), Centre europeen du volontariat (CEV) (Belgija).

Podrška Europske komisije pri izdavanju ovog dokumenta ne podrazumijeva da Komisija odobrava sadržaj izdanja koji odražava samo stavove autora. Stoga, Komisija se ne može smatrati odgovornom ni za kakvu upotrebu ovdje sadržanih informacija.

**Funded by
the European Union**

Uvod

Servisno-Učenje¹ ili učenje kroz angažman u zajednici omogućuje djeci i mladima da uočavaju i rješavaju probleme ili potrebe unutar zajednice dok stječu iskustvo ličnog učenja i razvijaju različite kompetencije. Naglasak je na iskustvenom učenju (učenje radom), koje uključuje učenje izvan učionice ili organizacije civilnog društva, u zajednici u kojoj se događaju stvarni problemi koji utječu na živote građana.

Servisno-Učenje može se provoditi u školama, vrtićima, univerzitetima, kao i u organizacijama civilnog društva², s posebnim naglaskom na organizacije za mlade³. Osigurava učenje šta treba činiti dok činite nešto potrebno i značajno sa zajednicom i unutar zajednice.

Ukratko, Servisno-Učenje karakteriše snažna veza između sadržaja kurikuluma i aktivnosti koje djeca ili mladi pružaju u zajednici. Drugim riječima, karakterizira ga ravnoteža učenja i aktivnosti/usluge za zajednicu. Počinje od potreba koje su prepoznate u zajednici te povezuje aktivnosti s nastavnim kurikulumom. Kroz provođenje aktivnosti za zajednicu i kroz mogućnosti za učenje⁴ djeca ili mladi uče, reflektiraju i razvijaju stavove, znanje i vještine. Dodatno uče i o kontekstu u kojem se pružaju aktivnosti, vezi između aktivnosti i vlastitih ciljeva učenja i razvoja te o svojoj ulozi građanina.

Prakse/projekti Servisnog-Učenja⁵ prepoznaju se prema sljedećim karakteristikama:

- visokom transferu znanja u svakodnevne mogućnosti učenja u lokalnoj zajednici i školi / organizaciji za mlade
- holističkom razvoju kompetencija djece/mladih
- visokom stepenu učešća djece/mladih u procesima učenja i donošenja odluka u pogledu sadržaja, metoda i aktivnosti
- ostvarivanju kontakta s građanima kako bi se upoznalo s njihovim životnim problemima i izazovima te kako bi se ponudili načini za poboljšanje kvalitete zajedničkog života.

Kurikulum je rezultat zajedničkih nastojanja partnerskih organizacija iz Europe koje su radile na razvijanju sveobuhvatnih materijalnih resursa za razumijevanje, razvoj i provedbu praksi/projekata Servisnog-Učenja u obrazovnom ekosistemu⁶ Europe.

Materijal je nastao u okviru projekta „Servisno-Učenje u poticanju građanskog angažmana mladih, raznolikosti i socijalne uključenosti u regiji SEE” (skraćeno: SlipStream) koji je financiran u okviru programa Erasmus+ – KA220-YOU – Saradnička partnerstva u području mladih.

Svrha ovog projekta je poticati i unapređivati kvalitetu prilika da se mladi uključe u demokratski život te da se društveno i građanski angažiraju u zajednicama povezivanjem formalnog i neformalnog učenja stvaranjem uvjeta za razvoj Strategije Servisnog-Učenja u državama Centralne i Istočne Europe (regija

---

¹ U literaturi se koristi mnogo termina za naziv Servisno-Učenje (engl. Service-Learning) kao što su učenje zalaganjem u zajednici, učenje kroz angažman u zajednici. U ovom dokumentu koristimo termin Servisno-Učenje koje ima isto značenje.

² Brojne organizacije civilnog društva u Evropi nude klubove mladih ili volonterske klubove kao strukturu u okviru koje će se mladi angažirati i pridonijeti razvoju zajednice.

³ Radi lakšeg čitanja i snalaženja u sadržaju, koristit ćemo pojam organizacije za mlade, ali pod njim razumijevamo i organizacije civilnog društva.

⁴ U školama i vrtićima te na univerzitetima postoje predmetni kurikulumi, nastavni planovi i programi s ishodom učenja koje treba ostvariti tokom školske godine. U organizacijama civilnog društva postoji program obuke ili kurikulum za izgradnju kapaciteta mladih koji u ovom slučaju osigurava povezanost aktivnosti i kurikuluma.

⁵ Servisno-Učenje je pristup koji se primjenjuje kao sastavni dio nastavnog procesa u školama i vrtićima te na univerzitetima te se stoga naziva praksom podučavanja. U organizacijama civilnog društva, organizacijama za mlade obično se upotrebljavaju termini inicijativa mladih ili projekti mladih. Radi lakšeg čitanja i snalaženja u sadržaju, u ovom dokumentu koristit ćemo pojam projekata Servisnog-Učenja.

⁶ Pod pojmom obrazovnog ekosustava podrazumijevamo i u njega uključujemo sve oblike formalnih, neformalnih i informalnih obrazovnih konteksta i prilika u Evropi.

SEE). Projektom želimo prirediti alate i utvrditi uvjete za provođenje Servisnog-Učenja i kako bi ono postalo inkluzivnije.

Pripremili smo nacrt kurikuluma za izgradnju kapaciteta nastavnika i radnika s mladima koji su direktno uključeni u radne ili obrazovne procese djece i mladih. Osigurava pregled ključnih komponenti koje su važne za uspješno provođenje projekata Servisnog-Učenja uz istodobno poštivanje raznolikosti pristupa i iskustava u provođenju pedagogije Servisnog-Učenja u Evropi.

Kurikulum prati Priručnik o metodama i alatima, koji se može koristiti i za obuku i kao priručnik za praktičnu primjenu Servisnog-Učenja i za standarde kvalitete koji olakšava uspješno provođenje projekata Servisnog-Učenja.

Nadamo se da ćete uživati u čitanju i primjeni Servisnog-Učenja sa svojom djecom ili mladim ljudima.

Konzorcij SlipStream

Sadržaj

Uvod.....	2
Područje	6
Ciljana grupa	6
Cilj kurikuluma	6
Ishodi učenja	7
Teme za edukaciju	7
Metodologija provođenja edukacije	8
Trajanje edukacije	9
Pomoćni materijal za učenje	9
Potvrde/certifikati	10
Opći savjeti za edukaciju	10
Tok edukacije	11
Opis aktivnosti edukacije	13
Ko je ko u prostoriji	13
Neformalni razgovori.....	13
Šta očekujem i čega se bojim na ovom putovanju.....	14
Mi smo zajednica	15
Naše putovanje učenja	16
Trebam li promijeniti svoju praksu podučavanja? Zašto?	17
Aktivnosti za zajednicu i učenje u Servisnom-Učenju	18
Istraživanje aktivnosti usmjerenih na zajednicu	19
Načela Servisnog-Učenja.....	22
Servisno-Učenje od A do Ž – koncept i model.....	25
Razlika među konceptima.....	26
Koraci u projektu Servisnog-Učenja.....	27
Priprema za provođenje Servisnog-Učenja.....	28
"Marketinška strategija" za aktore	29
Prevladavanje prepreka u provedbi Servisnog-Učenja	30
Ishodi učenja ili ciljevi aktivnosti?	31
Definiranje ishoda učenja i ciljeva aktivnosti.....	33
Definiranje ishoda/ciljeva u Servisnom-Učenju	34
Utvrđivanje uzroka i posljedica problema	36

Aktivnost ili problem lokalne zajednice	38
Mapiranje zajednice i utvrđivanje problema u zajednici	39
Fotografisanje	40
3 PPP u projektima Servisnog-Učenja	41
Nemoguća misija	43
Uvod u refleksiju.....	44
Refleksija u Servisnom-Učenju	45
Refleksija – nivoi, vrste i pitanja	47
Zašto refleksija i procjena.....	47
Standardi kvalitete za projekte Servisnog-Učenja	48
Istraživači Standarda kvalitete	50
Standardi kvalitete Escape Room	56
Slagalica Standardi kvalitete.....	57
Smjernice za kvalitetno provođenje Servisnog-Učenja	59
Promocija u projektu Servisnog-Učenja	65
Procjena u Servisnom-Učenju.....	66
Vrijeme za slavlje	67
Smislen završetak projekta Servisnog-Učenja.....	68
Činkvina.....	69
Šta je s našim očekivanjima.....	69
Vrata – moje putovanje Servisno-Učenje	70

Područje

- Metodika obrazovanja
- Obrazovanje za aktivno građanstvo
- Saradnja s lokalnom zajednicom
- Rad mladih – izgradnja kapaciteta mladih

Ciljana grupa

Generalno, edukacija je namijenjena stručnjacima koji učestvuju u obrazovnom procesu s djecom i mladima.

Edukaciji mogu prisustvovati:

- odgajatelji iz predškolskih ustanova
- učitelji iz osnovne škole
- nastavnici iz srednje škole
- stručni suradnici: pedagozi, psiholozi, socijalni pedagozi
- asistenti sa univerziteta
- osobe koje rade s mladima u javnim ustanovama
- osobe koje rade s mladima u organizacijama za mlade
- volonteri iz organizacija za mlade
- studenti pedagogije i psihologije

Popis prihvatljivih stručnjaka nije sveobuhvatan te odražava raznolikost stručnjaka u evropskom obrazovnom okruženju.⁷

Cilj kurikuluma

Kurikulum je usmjeren razvoju i jačanju kompetencija podučavanja i vođenja nastavnika i stručnjaka koji su trenutačno angažirani u obrazovnom radu s djecom i mladima. Konkretnije, usmjeren je razvoju kompetencija koje su potrebne za razumijevanje, razvoj i provedbu uspješnih projekata Servisnog-Učenja s djecom i mladima u formalnim obrazovnim institucijama i u organizacijama za mlade.

---

⁷ U ovom dokumentu upotrebljavamo pojam nastavnik i radnik s mladima pod kojima podrazumijevamo sve stručnjake angažirane u obrazovnom procesu s djecom i mladima.

Ishodi učenja

Nakon edukacije učesnik može:

- objasniti značenje pojma Servisno-Učenje, teorijski kontekst i doprinos Servisnog-Učenja u razvoju kompetencija djece i mladih, kao i razvoju škola, organizacija za mlade i zajednica
- objasniti razliku između Servisnog-Učenja i drugih modela podučavanja i učenja u formalnom i neformalnom obrazovanju
- prepoznati i objasniti faze provođenja projekta Servisnog-Učenja
- pripremiti okvirni plan provođenja Servisnog-Učenja u školi / organizaciji za mlade i u zajednici
- primijeniti metode, tehnike i resurse učenja, uključujući digitalne oblike, radi provođenja svih faza Servisnog-Učenja
- provesti istraživanje potreba u zajednici i odrediti prioritetne potrebe za Servisnog-Učenja
- povezati ishode učenja iz školskog kurikulumu / kurikulumu organizacije za mlade s ishodima aktivnosti u Servisnom-Učenju
- integrirati potrebe i interese djece i mladih pri razvoju projekta Servisnog-Učenja
- primijeniti nedirektivne metode upravljanja razredom / organizacijom ili klubom mladih pri provedbi projekta Servisnog-Učenja
- primijeniti primjerene metode refleksije te kognitivne, socioemocionalne i građanske komponente razvoja djece i mladih tokom provođenja projekta Servisnog-Učenja
- olakšati proces provođenja Servisnog-Učenja u školama i zajednici s djecom i mladima u kontekstu formalnog i neformalnog obrazovanja
- provoditi faze Servisnog-Učenja u timovima s kolegama, djecom/mladima i partnerima u zajednici
- objediniti postojeće pristupe, metode i alate iz didaktike i metodike u strukturu Servisnog-Učenja
- pokazati fleksibilnost, spremnost na primjenu participativnih oblika podučavanja u školama i organizacijama za mlade
- izraditi s djecom i mladima različite obrasce kojima se dokumentiraju rezultati projekta Servisnog-Učenja
- poticati interakciju i koheziju u odnosima između djece i mladih te nastavnika / radnika s mladima; znati kako potaknuti, razviti i/ili poboljšati interakciju kroz zajedničke projekte s djecom, mladima, nastavnicima, radnicima s mladima, roditeljima, vanjskim partnerima.

Teme za edukaciju

Teme za edukaciju uključuju:

Servisno-Učenje kao metoda savremenog podučavanja

- karakteristike Servisnog-Učenja
- Teorijske osnove Servisnog-Učenja (Kolb, Dewey, Frankl, Freire, Gardner, Goleman)
- Standardi kvalitete za uspješno Servisno-Učenje – pregled;

Faze provođenja Servisnog-Učenja

- Faze i tok provođenja Servisnog-Učenja
- Uloge različitih aktera u Servisnom-Učenju: nastavnika, djece/mladih, članova zajednice, partnera iz zajednice
- Preduslovi za uspješan rad u primjeni Servisnog-Učenja: priprema tima nastavnika ili radnika s mladima, djece ili grupe mladih
- Zajedničko stvaranje ishoda učenja i ciljeva aktivnosti

Praktična primjena Servisnog-Učenja

- Priprema za primjenu Servisnog-Učenja
- Procjena potreba i odabir ideje za Servisno-Učenje: metode, proces, akteri
- Definiranje faza u procesu Servisnog-Učenja
- Provedba projekta: učenje i aktivnosti
- Refleksija: praćenje napretka učenika i mentorskog procesa tokom primjene Servisnog-Učenja
- Metode refleksije u nastavnom/obrazovnom procesu: prije, tokom, nakon
- Završna proslava: Evaluacija postignuća Servisnog-Učenja, promocija

Standardi kvalitete za Servisno-Učenje

- Standardi kvalitete za uspješne prakse/projekte Servisnog-Učenja
- Analiza ideja Servisnog-Učenja kroz standarde kvalitete
- Refleksija, formativna i sumativna evaluacija

Saradnja sa partnerima

- Uloga partnera i pronalazak partnera u zajednici
- Kako definirati ulogu partnera u Servisnom-Učenju
- Uloga partnera u refleksiji
- Komunikacija u timu i s vanjskim partnerima

Dokumentacija

- Važnost dokumentacije
- Metode prikupljanja dokumentacije

Metodologija provođenja edukacije

Edukacija o Servisnom-Učenju zahtijeva visok stepen učešća učesnika. Pristupi različitih partnera i institucija pokazuju visoku fleksibilnost u pogledu formata (na licu mjesta – na daljinu, *online*), trajanja i procesa mentorisanja tokom procesa edukacije.

Organizacije za mlade koje rade s mladima organiziraju, na primjer, kamp ili edukaciju u trajanju od tri do šest dana tokom koje radnici s mladima ili voditelji klubova mladih postupno uče, doživljavaju, reflektiraju o sadržaju, procesu i vlastitom razvoju. U slučaju kampa učesnici zajedno provode i slobodno vrijeme vježbajući proces donošenja odluke. Na taj način stječu dublje razumijevanje povezanosti i povjerenja između radnika s mladima i mladih, što pridonosi uspješnom provođenju Servisnog-Učenja, te posvećuju svoje vrijeme procesu refleksije.

Organizacije koje sarađuju sa školama i vrtićima kombiniraju modularnu obuku: dva do tri modula osiguravaju upoznavanje s iskustvenim učenjem, refleksijskim petljama i razumijevanje nastavnog procesa u vezi s provođenjem aktivnosti. Ovisno o dostupnim resursima, svaki modul može trajati dva do tri dana. Neki partneri nude poludnevno uvodno druženje na internetu (*online*) na kojem nude teorijsku osnovu, razumijevanje razlike između Servisnog-Učenja i bilo kojeg drugog metodološkog pristupa u praksi podučavanja te pregled faza Servisnog-Učenja. Slijedi edukacija na licu mjesta s iskustvenim aktivnostima. Između modula učesnici mogu obavljati praktičan dio. Na primjer, nakon prvog modula učesnici mogu provesti procjenu potreba sa svojom djecom ili mladima te se na edukaciju vratiti s pravim potrebama koje mogu koristiti za dalje učenje i pripremu projekta.

Edukacija se može ponuditi u formatu na internetu ako za to postoji potreba, ciljevi učenja i dostupni resursi. Format na internetu može biti sinkron ili asinkron. U sinkronoj edukaciji na internetu voditelj edukacije i učesnici susreću se u realnom vremenu na softverskim aplikacijama ili platformama za susrete u realnom vremenu kao što su MS Office Teams, Zoom, Hangout. Dodatno, mogu koristiti aplikacije za procese zajedničkog stvaranja kao što su Miro ploča, Padlet koji je virtualni prostor za grupni rad i grupnu razmjenu.

U asinkronoj edukaciji na internetu učesnici uče u svoje vrijeme i vlastitim tempom prolaze kroz sadržaj i materijal. Nakon svake nastavne jedinice učesnici ispunjavaju test kako bi se procijenilo njihovo razumijevanje i znanje, nakon čega se otvara nova nastavna jedinica. Organizator može razviti tu platformu koristeći se različitim digitalnim rješenjima koja su dostupna na tržištu.

Ključni dio tokom profesionalnog razvoja je proces mentorisanja koji se odvija između edukacije i praktične primjene Servisnog-Učenja. Te prilike nude mogućnost refleksije sa učesnicima o iskustvu i poteškoćama, priliku za pojašnjenje pitanja i dvojbi, nude nove alate za provedbu faza Servisnog-Učenja te mogućnost umrežavanja učesnika. Broj mentorskih susreta i njihovo trajanje ovise o organizatoru i potrebi. Ponekad se održe samo dva mentorska susreta – na početku i na kraju primjene Servisnog-Učenja – a ponekad se održi i do pet mentorskih susreta, zavisno od složenosti projekta Servisnog-Učenja i kapacitetu nastavnika ili radnika s mladima.

Voditelji edukacije tokom edukacije kombiniraju različite pristupe, metode i alate kako bi ostvarili ishode učenja. Servisno-Učenje iznimno je dinamičan pristup podučavanja i izgradnju kapaciteta mladih te može uključivati individualan i grupni rad, interaktivne i saradničke metode podučavanja, eksperimente, analitičke i korake rješavanja problema, proces poput donošenja odluka, definisanja prioriteta i različitih alata poput karte za procjenu potreba, karte empatije ili alata za refleksiju kako bi se osigurao angažman, učenje i pozitivna društvena promjena unutar zajednice kao i kod djece, mladih, nastavnika i radnika s mladima.

Trajanje edukacije

Jasno nam je da je evropski obrazovni krajolik raznolik, stoga partneri imaju različite pristupe u pogledu trajanja. Modularna edukacija može trajati do tri mjeseca i može podrazumijevati međusobno povezivanje edukacije i praktične primjene Servisnog-Učenja. Partneri u prosjeku organiziraju 24 – 50 sati efektivne edukacije te do 30 sati praktične primjene, uključujući proces mentorisanja. Isto se odnosi i na asinkronu edukaciju na internetu. No, to su i dalje samo orijentacijske smjernice te mogu biti prilagođene organizacijskim potrebama.

Ne radimo kompromise u pogledu sadržaja i iskustvenog učenja koje je nužno kako bismo imali kompetentne nastavnike i radnike s mladima, spremne primijeniti Servisno-Učenje.

Pomoćni materijal za učenje

- materijal za edukaciju – radni listovi, zadaci
- priručnik za provedbu praksi/projekata Servisnog-Učenja u školama, organizacijama civilnog društva s metodama, alatima i primjerima

- opisi primjera uspješnih projekata/praksi Servisnog-Učenja (digitalni format, videoformat,...)

Potvrde/certifikati

Pohađanje edukacije omogućuje polaznicima da dobiju potvrdu o stečenim kompetencijama za provođenje Servisnog-Učenja. Da bi dobili potvrdu, moraju prisustvovati na najmanje 80 % planiranih/odrađenih sati edukacije.

Neke organizacije dodaju dodatni kriterij – provedbu projekta Servisnog-Učenja. To je opciona kriterij i individualna odluka pojedinačne organizacije.

Opći savjeti za edukaciju

Priprema uspješne edukacije važan je korak koji prethodi provođenju edukacije. Uključuje pripremu voditelja, materijala za edukaciju te prostora i resursa za edukaciju.

Priprema voditelja uključuje odluku o trajanju, formatu i dubini procesa učenja učesnika. Od voditelja se očekuje da pripremi scenarij edukacije ili plan toka edukacije kako bi osigurao smisleno učenje i učešće učesnika. Scenarij edukacije uključuje tpk edukacije od početne do završne aktivnosti, bez obzira održava li se edukacija uživo ili u *online* formatu. Sastoji se od informacija o cilju aktivnosti, opisa aktivnosti, pristupa i metoda koje će se koristiti za organiziranje učesnika, potrebnog materijala za učenje, potrebnih resursa, tehničkih uvjeta, raspodjele vremena za svaku aktivnost. Ovaj sadržaj se može organizirati u tabeli ili detaljnom scenariju edukacije (ovisno o iskustvu voditelja). U slučaju da edukaciju izvode dva voditelja, oba voditelja planiraju scenarij i dijele sadržaj međusobno kako bi se edukacija glatko isporučila.

Općenito se preporučuje imati dobro uravnotežen omjer aktivnosti učenja, aktivnosti za mentalni odmor i aktivaciju živčanog sustava - npr. ledolomci (eng. *icebreakers*), aktivnosti za aktivaciju energije, zabavne igre - i pauze. Ovaj kurikulum ne nudi prijedloge tih aktivnosti, ali vas potičemo da ih osigurate u svom procesu edukacije, bilo vi ili učesnici.

Priprema materijala za edukaciju: kako je naznačeno u scenariju edukacije, od voditelja se očekuje da pripremi materijale za edukaciju (npr. studije slučaja, radne listove/bilješke, postere ili bilo koji drugi materijal) koje će učesnici koristiti tokom edukacije u dovoljnom broju primjeraka. U slučaju *online* edukacije, od voditelja se očekuje da ih pripremi na odgovarajućim aplikacijama (npr. Padlet, Zoom, Mural, itd.) za korištenje tokom edukacije. Također, razmotrite korištenje materijala u digitalnom formatu poput bilješki za čitanje koje se mogu podijeliti putem, na primjer, QR koda. Na ovaj način štedimo resurse.

Prostor za edukaciju i resursi uključuju prostor gdje će se edukacija održavati i tehničke resurse za uspješnu edukaciju (laptop, projektor, struja, flipchart stalak, itd.). Prostor je važan segment pripreme edukacije. Prostorija bi trebala biti dovoljno velika da primi sve učesnike s dovoljno prostora za kretanje, dovoljno topla ili hladna da ne ometa učenje, s dovoljno svjetla i svježeg zraka, udobnim stolicama, organizirana na način koji osigurava lak pogled na projekcijsko platno. U slučaju online edukacije, dajte slične savjete učesnicima.

Sve tri komponente pripreme trebaju biti obavljene prije edukacije. Priprema voditelja i materijala trebala bi se dogoditi najmanje tri dana prije edukacije, a priprema prostora najmanje jedan dan prije edukacije.

Tok edukacije

Obuka za nastavnike i radnike s mladima o pedagogiji Servisnog-Učenja je visoko participativan proces učenja. Uključuje praktični rad, studije slučaja, planiranje i proces refleksije. Kao što je opisano u prethodnim poglavljima, metodologija edukacije, trajanje i format mogu biti prilagođeni potrebama učesnika kao i potrebama organizacija domaćina.

Sljedeće stranice sadrže alate i aktivnosti koje voditelji mogu koristiti za edukaciju. Sadržaj je organiziran po temama edukacije, ali u praksi se može organizirati različitim redoslijedom ovisno o potrebama, ciljevima edukacije i ishodima. Ponuđena lista alata i aktivnosti nije iscrpna i možete koristiti svoje vlastite, sve dok osiguravaju učenje učesnika (ishode učenja).

Također, više je nego preporučljivo da voditelj koristi aktivnosti i alate iz Priručnika o metodama i alatima za projekte Servisnog-Učenja i Standardima kvalitete za uspješan projekt Servisnog-Učenja. Ovaj priručnik sadrži prikladne alate i aktivnosti koje će učesnici koristiti tokom učenja o u Servisnom-Učenju, čime se osigurava laka diseminacija kasnije u praksi. Na primjer,

- za stvaranje ishoda učenja voditelj može koristiti matricu ishoda učenja iz Priručnika;
- za mapiranje potreba zajednice voditelj može koristiti jednu ili više metoda procjene potreba zajednice iz Priručnika
- za refleksiju o učenju tokom edukacije, voditelj može koristiti predložene metode refleksije iz Priručnika, demonstrirajući tako pravilnu upotrebu ovih metoda refleksije kako bi se osiguralo učenje i razvoj djece/mladih (kognitivni, socijalni, emocionalni i građanski aspekt učenja).

Tablica s pregledom sadržaja kurikuluma s predloženim aktivnostima

Tema	Alati i aktivnosti za voditelje
Uvod <ul style="list-style-type: none"> • Predstavljanje učesnika • Očekivanja i strahovi • Pravila	<ul style="list-style-type: none"> • Ko je tko u prostoriji • Neformalni razgovori • Šta očekujem i čega se bojim na ovom putovanju • Mi smo zajednica • Naše putovanje učenja
Servisno-Učenje – osnove <ul style="list-style-type: none"> • Ključne karakteristike • Koraci i opći proces • Vrste aktivnosti u Servisnom-Učenju • Kvadranti Servisnog-Učenja	<ul style="list-style-type: none"> • Trebam li promijeniti svoju praksu podučavanja? Zašto? • Aktivnosti za zajednicu i učenje u Servisnom-Učenju • Istraživanje aktivnosti usmjerenih na zajednicu • Načela Servisnog-Učenja • Servisno-Učenje od A do Ž – koncept i model • Razlika među konceptima
Priprema za provedbu Servisnog-Učenja + prepreke provođenja i kako ih prevladati	<ul style="list-style-type: none"> • Koraci u projektu Servisnog-Učenja • Priprema za provođenje Servisnog-Učenja • "Marketinška strategija" za aktere • Prevladavanje prepreka u provedbi Servisnog-Učenja

<p>Ciljevi u Servisnom-Učenju</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ishodi učenja • Ciljevi aktivnosti • Kako povezati ishode učenja i ciljeve aktivnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Ishodi učenja ili ciljevi aktivnosti? • Definiranje ishoda učenja i ciljeva aktivnosti • Definiranje ishoda/ciljeva u Servisnom-Učenju • Utvrđivanje uzroka i posljedica problema
<p>Mapiranje potreba, mapiranje zajednice</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivnost ili problem lokalne zajednice • Mapiranje zajednice i utvrđivanje problema u zajednici • Fotografisanje
<p>Planiranje projekta Servisnog-Učenja</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 3 PPP u projektima Servisnog-Učenja
<p>Akcija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uloga nastavnika / radnika s mladima 	<ul style="list-style-type: none"> • Nemoguća misija
<p>Refleksija u Servisnom-Učenju</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Uvod u refleksiju • Refleksija u Servisnom-Učenju • Refleksija – razine, vrste i pitanja • Zašto refleksija i procjena
<p>Standardi kvalitete za uspješne prakse/projekte Servisnog-Učenja</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Standardi kvalitete za projekte Servisnog-Učenja • Istraživači Standarda kvalitete • Standardi kvalitete Escape Room • Slagalice Standardi kvalitete • Smjernice za kvalitetno provođenje Servisnog-Učenja
<p>Komunikacija i dokumentacija</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Promocija u projektu Servisnog-Učenja
<p>Evaluacija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Evaluacija učenja • Evaluacija aktivnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Procjena u Servisnom-Učenju
<p>Proslava i završetak</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vrijeme za slavlje • Smislen završetak projekta Servisnog-Učenja
<p>Evaluacija edukacije</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Činkvina • Šta je s našim očekivanjima • Vrata – moje putovanje Servisno-Učenje

Opis aktivnosti edukacije

Ko je ko u prostoriji

Trajanje: 20 minuta

Opis:

Ova uvodna aktivnost omogućuje učesnicima da se predstave dok uče o drugima i njihovim iskustvima s učenjem zalaganjem u zajednici. Svaki učesnik će reći svoje ime, organizaciju ili instituciju s kojom radi, grad iz kojeg dolazi i podijeliti svoje iskustvo s učenjem zalaganjem u zajednici. Nakon predstavljanja, učesnici će napisati svoje ime na komad ljepljive trake i nositi ga kako bi ga drugi mogli lakše zapamtiti ime. Samo osoba koja drži loptu može govoriti. Nakon što se predstave, dodaju loptu drugom učesniku, koji se zatim predstavlja.

Voditelj treba izračunati vrijeme koje svaki učesnik ima na raspolaganju.

Potrebni materijali:

- Mala lopta ili predmet za dodavanje (nešto što se lako drži)
- Ljepljiva traka
- Markeri

Upute za voditelja:

1. Napraviti ćemo brzu uvodnu aktivnost kako bismo se bolje upoznali. Svaka osoba će se predstaviti govoreći:

- Svoje ime,
- Organizaciju ili instituciju koju predstavlja,
- Grad iz kojeg dolazi, i
- Svoje iskustvo s učenjem zalaganjem u zajednici.

2. Kad završite, napišite svoje ime na komad ljepljive trake i zalijepite ga na svoju odjeću kako bi svi mogli zapamtiti vaše ime.

3. Osoba koja drži loptu je jedina koja govori. Nakon što se predstavite, dodajte loptu nekome tko još nije govorio.

4. Počnimo! Ja ću početi, a zatim ću dodati loptu nekome od vas.

Neformalni razgovori

Ova aktivnost je osmišljena da pomogne učesnicima da se međusobno upoznaju nakon što su se uvodno predstavili. Aktivnost je interaktivna i u pokretu, omogućujući učesnicima da se bolje upoznaju i usklade s predstojećim radom.

Trajanje:

- 10 min (ili više ako imate mnogo učesnika)
- 1 minuta za razgovor svakog para
- Najmanje 5 krugova razgovora (prilagodljivo ovisno o broju učesnika)

Opis i upute:

Učesnici će biti pozvani da ustanu i formiraju parove. Voditelj će najaviti temu razgovora za svaki krug, a učesnici će imati 1 minutu za razgovor sa svojim partnerom o zadanoj temi. Nakon isteka minute, oglasit će se signal (npr. pljesak, zvono ili drugi zvuk) koji će označiti da je vrijeme za promjenu partnera. Voditelj će zatim najaviti novu temu razgovora za sljedeći krug. Parovi će se promijeniti najmanje 5 puta, a više krugova može se dodati ako ima mnogo učesnika. Cilj je da učesnici kratko komuniciraju s nekoliko različitih osoba i razgovaraju o različitim temama.

Teme za razgovor su:

- Moje iskustvo s volontiranjem
- Današnji mladi ljudi
- Koje su moje snage (u čemu sam dobar/dobra)
- Moje putovanje iz snova
- Preporuka za moju omiljenu knjigu
- Šta volim u svom poslu

Potreban materijal:

- Štoperica ili sat za praćenje vremena
- Zvučni signal (pljesak, zvono ili drugi zvuk koji označava kraj kruga)

Šta očekujem i čega se bojim na ovom putovanju

Trajanje: 20 minuta

Opis:

Ova aktivnost potiče učesnike da razmisle o svojim očekivanjima, samosvijesti i potencijalnim brigama vezanim uz edukaciju. Svaki učesnik će napisati svoje odgovore na četiri specifična pitanja na post-it papirićima različitih boja:

1. "Šta očekujem od edukacije?"
2. "Šta očekujem od grupe?"
3. "Šta očekujem od sebe?"
4. "Čega se bojim? Ima li nešto što ne želim da se dogodi tokom ove edukacije?"

Nakon pet minuta individualne refleksije, učesnici stavljaju svoje post-it papiriće na flipchart podijeljen u četiri kolone, svaki označen jednim od pitanja. Dok lijepe svoje papiriće u odgovarajuće kolone, ukratko objašnjavaju svaki odgovor grupi. Voditelj komentariše očekivanja učesnika, identificirajući kako edukacija može zadovoljiti ta očekivanja, a ako su neka očekivanja prevazilaze edukaciju, predlaže resurse ili osobe koje bi mogle pomoći.

Voditelj također adresira podijeljene strahove, raspravljajući o načinima njihovog ublažavanja i, ako je prikladno, pita: "Čija je to odgovornost?" Ovo pitanje može dovesti do stvaranja grupnih pravila kao sljedeće aktivnosti.

Upute za voditelja:

1. Počet ćemo s refleksivnom aktivnošću kako bismo stekli osjećaj o tome šta svatko od nas želi dobiti, podijeliti i izbjeći tokom ove edukacije.

2. Uzmite četiri post-it papirića različitih boja. Zamolit ću vas da napišete svoje odgovore na ova četiri pitanja—jedan na svaki post-it:

- Šta očekujem od edukacije?
- Šta očekujem od grupe?
- Šta očekujem od sebe?
- Čega se bojim? Ima li nešto što ne želim da se dogodi tokom ove edukacije?

3. Imate pet minuta za ovaj dio.

4. Kada ste spremni, dođite do flipcharta, zalijepite svaki post-it u odgovarajuću kolonu i ukratko podijelite s grupom.

5. (Nakon što su svi učesnici podijelili svoja očekivanja) Pregledat ću naša očekivanja i strahove, objašnjavajući kako će ova edukacija odgovoriti na vaša očekivanja. Ako su neka očekivanja izvan opsega edukacije, predložiti ću druge resurse ili podršku.

6. (Referirajući se na prepoznate strahove) Raspravimo kako riješiti naše brige. Ponekad se strahovi mogu ublažiti ako razumijemo gdje leže odgovornosti. Razmislimo—čija je to odgovornost? To će nam pomoći da postavimo neka grupna pravila u sljedećoj aktivnosti.

Potreban materijal:

- Četiri različite boje post-it papirića za svakog učesnika
- Flipchart podijeljen u četiri označene kolone
- Markeri
- Veliki papir za grupna pravila (opcionalna ilustracija za predstavljanje pravila, poput kodeksa)
- Ljepljiva traka ili pribadače za izlaganje završnog grupnog ugovora

Mi smo zajednica

Trajanje: 15 minuta

Opis:

U ovoj aktivnosti učesnici zajednički definiraju pravila koja žele slijediti tokom edukacije na temelju svojih prošlih iskustava i očekivanja. Svaki učesnik dijeli šta smatra potrebnim za stvaranje okruženja koje je puno poštovanja, produktivno i ugodno. Voditelj bilježi ta pravila na flipchart ili veliki papir koji će biti postavljen na vidljivom mjestu tokom cijele edukacije.

Predložena pravila:

1. Poštujte mišljenja drugih – Stav svake osobe je vrijedan i treba se prema njemu odnositi s poštovanjem, čak i ako postoje neslaganja.
2. Aktivno slušanje – Pažljivo slušajte kada netko govori, bez prekidanja.
3. Povjerljivost – Osobne informacije podijeljene unutar grupe trebaju ostati unutar grupe.
4. Tačnost – Dolazite na vrijeme kako biste poštovali raspored drugih i omogućili planirani tijek rada.

Učesnici mogu raspraviti hoće li uključiti posljedice za kršenje pravila i složiti se da popis ostaje otvoren, omogućujući dodavanje dodatnih pravila prema potrebi.

Upute za voditelja:

1. Sada kada smo razgovarali o našim očekivanjima i brigama, odvojimo trenutak za postavljanje grupnih pravila koja će voditi našu komunikaciju i rad tokom edukacije.
2. Razmislite šta biste trebali od ove grupe da biste se osjećali ugodno, fokusirano i podržano.

3. Dok dijelite svoje ideje, zapisat ću svako pravilo na flipchart, a kada završimo, izložit ćemo ga na vidljivom mjestu da ga svi mogu vidjeti tokom trajanja edukacije.
4. Evo nekoliko prijedloga za početak: *Poštivanje mišljenja drugih, Aktivno slušanje, Povjerljivost, Točnost*.
5. Također možemo zajedno odlučiti hoće li biti posljedica za nepridržavanje ovih pravila.
6. Na kraju, složimo se da je ovaj popis otvoren za dorade, tako da možemo dodati nova pravila ako osjetimo potrebu tokom rada.

Sljedeći korak: Postavite list s pravilima na istaknuto mjesto, omogućujući svima da ga pogledaju i prilagode prema potrebi.

Potreban materijal:

- Flipchart ili veliki list papira
- Markeri
- Ljepljiva traka ili pribadače za izlaganje

Naše putovanje učenja

Trajanje: 50 minuta

Opis:

Cilj ove aktivnosti je stvoriti grupni dogovor o međusobno dogovorenim pravilima i načelima koja će voditi ponašanje i interakciju svih učesnika tokom edukacije. Proces potiče učesnike da doprinesu svojim osobnim očekivanjima i brigama, koje se zatim pretvaraju u jasne, provedive smjernice koje svi mogu poštovati i slijediti. Aktivnost potiče osjećaj zajedničke odgovornosti i pomaže u stvaranju pozitivne i sigurne atmosfere unutar grupe.

Upute za voditelja:

1. Započnite objašnjavanjem svrhe aktivnosti: stvoriti grupni ugovor koji će služiti kao vodič za ponašanje i interakciju tokom edukacije. Naglasiti da kada ljudi sami postavljaju svoja pravila, veća je vjerovatnost da će ih slijediti nego kada su nametnuta izvana.
2. Neka učesnici sjednu u polukrug okrenut prema voditeljima. Objasnite da će u nadolazećim danima raditi zajedno i važno je da se svi osjećaju ugodno i sigurno, dolazeći na edukaciju s entuzijazmom umjesto anksioznosti.
3. Podijelite ljepljive papiriće i olovke svakom učesniku. Zamolite ih da zapišu nešto što im je važno za osjećaj ugone u grupi, nešto što će pomoći održati pozitivnu atmosferu. Mogu razmisliti o trenucima kada su se osjećali neugodno u grupi ili situaciji i razmisliti zašto je to bilo tako.
4. Dajte nekoliko primjera stvari za zapisati, poput:
  - "Smatram fizičko nasilje neprihvatljivim, čak i u šali."
  - "Ne sviđaju mi se komentari o fizičkom izgledu."
  - "Smeta mi kada me netko prekida."
  - "Važno mi je čuti mišljenje svih."
  - "Ne sviđa mi se kada se jedna osoba favorizira nad drugima."
  - "Osjećam se neugodno kada netko kasni."
  - "Ne sviđa mi se kada se formiraju male podgrupe unutar grupe."

- "Smeta mi kada netko radi podrugljive geste prema drugima."
5. Dajte učesnicima 5-6 minuta da zapišu svoje ideje na ljepljive papiriće. Kada većina grupe završi, potaknite one koji nisu završili da završe za otprilike 1 minutu.
  6. Zamolite učesnike da počnu čitati svoje ljepljive papiriće jedan po jedan. Dok svaki učesnik čita, voditelj bi trebao zabilježiti ključne pojmove na flipchartu (npr. "bez izrugivanja") i pitati ima li još netko slično pravilo.
  7. Skupite ljepljive papiriće i rasporedite ih pokraj odgovarajućih riječi napisanih na flipchartu. Nastavite ovaj proces dok se ne rasprave svi ljepljivi papirići.
  8. Kada su sva pravila prikupljena, objasnite da će ovi dijelovi činiti temelj grupnog ugovora (npr. poštovanje, komunikacija, bez nasilja).
  9. Napravite novu stranicu flipcharta s naslovom "Ugovor". Pitajte učesnike šta misle kada čuju riječ "ugovor" i prikupite njihove odgovore. Objasnite da je ugovor sporazum između ljudi da se ponašaju na određeni način.
  10. Prođite kroz svaki odjeljak napisan na flipchartu, pitajući treba li ga uključiti u ugovor. Na primjer, "Mislimo li da 'bez izrugivanja' treba biti dio ugovora?" Prikupite povratne informacije od učesnika i napišite konačna pravila na ugovor.
  11. Nakon završetka ugovora, čestitajte grupi na njegovom stvaranju. Zamolite sve da potpišu ugovor, naglašavajući da potpisivanje znači obvezivanje na poštivanje pravila.
  12. Razgovarajte o važnosti održavanja ovih pravila i kako će pomoći grupi da djeluje učinkovito i skladno.

Rasprava:

- Kako ste se osjećali tokom ovog procesa?
- Zašto mislite da je ovaj ugovor važan za grupu?
- Koje izazove mislite da bi mogli nastati u pridržavanju ovog ugovora?
- Možete li se sjetiti drugih situacija izvan ove grupe gdje bi sličan proces bio koristan?

Napomena za voditelja: Ako bilo koji učesnik odbije potpisati ugovor, umirite grupu riječima da je svatko neovisna osoba. Dajte im do znanja da mogu slobodno odabrati hoće li potpisati, ali ako odluče ne potpisati, to bi moglo utjecati na njihovo učestvovanje. Po potrebi ponudite privatni razgovor nakon sesije.

Trebam li promijeniti svoju praksu podučavanja? Zašto?

Trajanje: 45 minuta

Opis:

Trener će koristiti modificiranu verziju Disney metode kako bi istražio pitanje: **Zašto bih trebao promijeniti svoju praksu podučavanja?** (Za više o Walt Disney metodi, pogledajte Mulder, P. (2012). *Walt Disney Method*. Preuzeto s ToolsHero: <https://www.toolshero.com/creativity/walt-disney-method/>)

Ova vježba uključuje tri kruga rasprave, gdje se učesnici rotiraju kroz tri perspektive: **sanjara**, **realista** i **kritičara**. Ako prostor dozvoljava, voditelj može odrediti tri zasebna područja u prostoriji za svaku perspektivu.

Faza 1 – Sanjar: Učesnici razmatraju pitanje kreativno, bez ograničenja ili brige o izvedivosti. Cilj je slobodno iznošenje ideja i zamišljanje mogućnosti bez prepreka. Sanjar vidi sve kao moguće i neograničeno restrikcijama.

Faza 2 – Realist: Učesnici zatim prelaze na praktični pogled, procjenjujući kako bi se te ideje realno mogle implementirati. Ispituju dostupne resurse, vrijeme i druge praktične aspekte. Za realista, cilj je vidjeti puteve za ostvarenje snova i utvrditi ograničenja kao izazove.

Faza 3 – Kritičar: Na kraju, učesnici usvajaju perspektivu kritičara, razmišljajući o tome kako bi drugi mogli prihvatiti plan, identificirajući potencijalne probleme i predlažući poboljšanja. Kritičar se ne protivi idejama sanjara ili realista, već pristupa planu kao promatrač, ukazujući na nužne prilagodbe.

Nakon završetka sve tri faze, grupa dijeli svoje uvide iz svake perspektive.

Pitanja za raspravu:

1. Šta ste učinili?
2. Šta ste naučili?
3. Kako možete primijeniti ovo na svoj budući rad i implementaciju inovativnih pristupa?

Potreban materijal:

- Flipchart papir
- Markeri
- Opisi uloga za učesnike

Aktivnosti za zajednicu i učenje u Servisnom-Učenju

Trajanje: 45 minuta

Opis:

Ova aktivnost omogućuje učesnicima da istraže kako se ciljevi njihovih kolegija/nastave/rada mogu uskladiti sa stvarnim potrebama zajednice, olakšavajući pristup Servisnog-Učenja. Grupa će biti podijeljena na dvije: jedna grupa se fokusira na ishode učenja, dok druga razmatra potrebe zajednice. Kasnije će se upariti kako bi pronašli veze između ova dva područja.

Upute za voditelja:

1. Podjela u dvije grupe:

- Grupa 1: "Svaki učesnik će nabrojati glavne ishode učenja — razmislite o tome šta podučavate i kompetencijama koje želite da vaša djeca/mladi razviju. Napišite svaki ishod na zasebnom papiru."
- Grupa 2: "Razmislite o potencijalnim potrebama unutar zajednice izvan vaše organizacije/škole. Uzmite u obzir različite ciljne skupine u vašem području (npr. starije osobe, mlade ljude i nezaposlene osobe) i moguće potrebe koje mogu imati. Napišite svaku potrebu zajednice na zasebnom papiru."

2. Formiranje parova:

- "Kada svaka grupa završi svoje popise, formirat ćete parove, s jednom osobom iz Grupe 1 i jednom iz Grupe 2 u svakom paru. Zajedno odaberite jedan ishod učenja i jednu potrebu zajednice, i razmislite kako bi se mogli povezati da istovremeno odgovore na oba cilja. Kako bi projekt Servisnog-Učenja mogao pomoći u zadovoljavanju ove potrebe dok istovremeno ostvaruje ishode učenja?"

3. Izvještavanje grupi:

- "Svaki par će podijeliti svoju odabranu kombinaciju ishoda i potrebe s cijelom grupom. Dok dijelite, postavite svoje papire na središnju ploču ili zid kako bismo mogli vizualno vidjeti veze."

4. Pitanja za refleksiju:

- "Promislimo o onome šta smo naučili. Mislite li da je kombiniranje ishoda učenja s potrebama zajednice korisno? Jeste li ranije razmišljali o ovom pristupu? Mislite li da bi to moglo funkcionirati u vašim razredima/ vašem radu? Koje ste nove uvide stekli?"

5. Objašnjenje Servisnog-Učenja:

- "Za kraj, raspraviti ćemo o ključnim komponentama Servisnog-Učenja, i predstaviti će neke modele Servisnog-Učenja u praksi. Za jasnije razumijevanje, također ćemo pogledati neke kratke videozapise koji ilustriraju glavne komponente."

Potreban materijal:

- Papir i markeri
- Prezentacijski slajdovi o ključnim komponentama Servisnog-Učenja
- Radni list: Ključne komponente Servisnog-Učenja i definicije
- Videozapisi o ključnim komponentama Servisnog-Učenja

Istraživanje aktivnosti usmjerenih na zajednicu

Trajanje: 45 minuta

Opis:

Ova aktivnost upoznaje učesnike s CLAYSS konceptualnim kvadrantnim modelom za aktivnosti djece/mladih usmjerene na zajednicu kroz kombinaciju grupnog rada i predavanja. Učesnici rade u grupama kako bi pružili primjere aktivnosti u zajednici koje vode djeca/mladi i analiziraju kako se one uklapaju u kvadrantni model.

Upute za voditelja:

1. Učenje otkrivanjem – Prvi dio (15 minuta):

- "Formirajte grupe od 2-3 učesnika. Zajedno se sjetite primjera aktivnosti usmjerenih na zajednicu u kojima su sudjelovala djeca/mladi, i zapišite svaki primjer na zasebnom papiru."
- "Nakon što navedete primjere, stavite svaki primjer u odgovarajući dio CLAYSS kvadranta prema tome gdje mislite da pripada."

2. Osnovno predavanje – Uvod u konceptualni kvadrantni model (15 minuta):

- "Sada ćemo pogledati CLAYSS kvadrantni model. Objasniti će osi modela i šta svaki kvadrant predstavlja. Također ćemo proći kroz primjere koje ste naveli, zajedno analizirajući zašto pripadaju u svaki odjeljak."

3. Učenje otkrivanjem – Drugi dio (15 minuta):

- "U svojim grupama, raspravite o mogućim putevima prijelaza iz jednog dijela kvadranta u drugi. Razmotrite kako bi se projekt mogao razvijati ili prilagoditi za prelazak između kvadranta na temelju promjena u ishodima, metodama ili potrebama zajednice."

4. Pitanja za raspravu:

- "Šta ste primijetili o vrstama aktivnosti koje djeca/mladi rade? Je li bilo primjera koje je bilo teško smjestiti unutar kvadranta?"
- "Koje ste uvide stekli o tome kako projekti mogu prelaziti između kvadranta? Kako bi ovaj model mogao pomoći u osmišljavanju ili prilagođavanju projekata u zajednici?"

Potreban materijal:

- Flip chart i markeri
- Papir za pisanje primjera
- Radni list: Konceptualni kvadrantni model Servisnog-Učenja

Radni list: Konceptualni kvadrantni model Servisnog-Učenja

Kvadrant	Primjer aktivnosti
I	<p>Terenski rad Tokom terenskog rada, učenje se obično odvija izvan vlastite institucije, ali ne dolazi nužno do poboljšanja okoliša ili društva; može biti puno učenja, ali malo ili nimalo aktivnosti usmjerenih za zajednicu koje odgovara na specifične potrebe zajednice (Tapia, 2006)</p>
II	<p>Nesustavno volontiranje U vrijeme izvanrednih situacija (npr. tsunami, potres), često je potrebno hitno organizirati akcije kao odgovor na potrebe povezane s kriznom situacijom (Tapia, 2006). Ove spontane ili povremene aktivnosti imaju malo ili nimalo planiranja i nedostaje im obrazovna namjera (dimenzija integriranog učenja je slabo zastupljena).</p> <p>Spontane kampanje prikupljanja sredstava koje pokreću organizacije djece/mladih, npr. pronalaženje financijske potpore potrebne obitelji djeteta/mlade osobe koja je poginula u prometnoj nesreći dok je bila uključena u Work & Travel Program u SAD-u.</p>
III	<p>Sustavno volontiranje U nekim slučajevima, djeca/mladi provode aktivnosti za zajednicu koje su sustavno organizirane od strane institucije. Na primjer, nisu potrebne profesionalne vještine za bojanje zidova za programe poput "Habitat for Humanity". Takve aktivnosti nemaju namjernu vezu s akademskim programom ili budućim profesionalnim ulogama, iako njihovo trajanje i institucionalni okvir pružaju temelj za opsežan lični razvoj.</p> <p>Čišćenje kampusa za djecu/mlade – volonterska aktivnost organizirana jednom ili dvaput po semestru od strane Vijeća djece/mladih Univerziteta Babes-Bolyai, Rumunjska. Ovo je aktivnost na otvorenom, bez izravnih kurikularnih veza. Sva djeca/mladi mogu sudjelovati ovisno o svom vremenu i dostupnosti. Nekoliko fotografija djece/mladih koji skupljaju smeće oko kampusa objavljeno je na stranici društvenih mreža Vijeća, s komentarima o društvenom angažmanu.</p>
IV	<p>Učenje zalaganjem u zajednici (SL) aktivnost koju provode djeca/mladi škole egzaktnih znanosti Nacionalnog univerziteta Salta (Argentina) odvija se kada je terenski rad akademski planiran i odgovara na specifične društvene potrebe kroz o volontiranje. Tako su djeca/mladi uključeni u instaliranje solarnih energetske uređaja za ruralne zajednice izolirane u Andama, kao dio praktičnih sati potrebnih za kolegij.</p>

Načela Servisnog-Učenja

Trajanje: 50 minuta

Opis: Ova aktivnost će upoznati učesnike s ključnim načelima koja su potrebna za uvođenje Servisnog-Učenja. Bitno je da se ova načela poštuju pri uvođenju Servisnog-Učenja. Tokom aktivnosti, učesnici mogu raditi sami ili u parovima (ako imamo više učesnika iz iste škole, dobro ih je pustiti da rade zajedno).

Upute za voditelja:

1. Voditelj će predstaviti 17 načela učesnicima. Dat će kratki opis svakog od načela.
2. Voditelj dijeli prostor za edukaciju u 17 dijelova, gdje 1 dio predstavlja 1 načelo.
3. Tekst svakog načela je isprintan tako da ima dovoljno prostora za pisanje ispod njega, ili je pripremljen čisti papir za pisanje koji je priložen uz svako načelo. Voditelj također može ostaviti kratki opis svakog načela pokraj načela.
4. Učesnik (ovisno o broju učesnika i u parovima) uzima jedan marker i tokom 2 minute prolazi sva načela i zapisuje na papir ispod načela svoje vlastite primjere kako bi se načelo moglo implementirati u praksi. Važno je da se svi izmjenjuju na svim načelima unutar 35 minuta.
5. Posljednji korak je 15-minutna refleksija. Tokom refleksije, učesnici zajedno promišljaju o tome šta su uspjeli napisati pod pojedinim načelima, je li im bilo lako, i jesu li odmah mogli zamisliti poštivanje danih načela u praksi, šta im je predstavljalo problem, ili koje načelo doživljavaju kao najteže primjenjivo u praksi.

Voditelj će dati uputu "Sada, razmislimo o tome šta smo zapisali za svako načelo. Koje ste zajedničke teme primijetili? Koja načela su bila lakša za primjenu u praksi, a koja su bila zahtjevnija?"

Omogućite učesnicima da podijele svoje misli i refleksiju s grupom.

6. Pitanja za raspravu:

- a. "Koje načelo smatrate najrelevantnijim za vašu trenutnu praksu? Zašto?"
- b. "Kako možete iskoristiti primjere koje ste zapisali i implementirati ih u svoj vlastiti rad?"
- c. "Postoji li načelo za koje smatrate da bi ga moglo biti teško primijeniti? Kako biste mogli prevladati taj izazov?"

Potreban materijal:

- Markeri
- Papir za pisanje
- Radni list: Načela Servisnog-Učenja

Međusektorska povezanost	Obrazovanje i osposobljavanje djece i mladih o Servisnom-Učenju mogu se preklapati s obrazovnim područjima kao međusektorskom temom. Može se provoditi kao dio obrazovnog sadržaja pojedinih područja obrazovanja i nastavnih predmeta koristeći međupredmetne teme ili kao zaseban nastavni predmet u okviru izborne nastave.
Jasna veza Servisnog-Učenja s ciljevima i sadržajem obrazovanja	Pri planiranju aktivnosti, uloga nastavnika/radnika s mladima je planirati koja specifična znanja i vještine djeca/mladi mogu razviti u tim aktivnostima. Ciljevi trebaju biti povezani ne samo s ishodima obrazovanja i osposobljavanja djece i mladih za učenje zalaganjem u zajednici, već i s ciljevima obrazovanja i osposobljavanja u svim drugim temama ili predmetima.
Uravnoteženost koristi	Svaki projekt Servisnog-Učenja pruža koristi za više zainteresiranih strana. U Servisnom-Učenju nužno je reflektirati da svojim radom djeca i mladi utječu na društvo, pomažu u rješavanju problema ili ispunjavanju različitih potreba te promiču razvoj solidarnosti. S druge strane, također je važno istaknuti koristi koje od takvih aktivnosti imaju i sami mladi.
Model odrasle osobe (ili odraslih)	Nastavnik / Radnik s mladima trebao bi biti uzor u implementaciji projekata Servisnog-Učenja te bi trebao provoditi aktivnosti zajedno s mladima. Ako nastavnik / radnik s mladima nije aktivan, ne može od mladih zahtijevati visok stupanj angažiranosti.
"Pro-volonterska" atmosfera	Djelovanje u zajednici bi trebalo biti podržano i cijenjeno od strane uprave škole, kolektiva nastavnika i nenastavnog osoblja, odnosno svih struktura organizacije
Učenje iz vlastitog iskustva	Aktivnost ili, preciznije, vlastito iskustvo ima najvažniju ulogu u procesu učenja i stvaranja pozitivnih navika. Teorija je sekundarna u usporedbi s izravnim iskustvom. Učenje iz vlastitog iskustva ima nezamjenjivu ulogu u procesu obrazovanja.
Reflektiranje o iskustvu	Reflektiranje se u procesu Servisnog-Učenja može zamisliti kao obrada iskustva iz određene aktivnosti i njegova implementacija u iskustvo koje je primjenjivo u budućnosti. U tom je kontekstu reflektiranje o iskustvu nužan uvjet kako bi mladi oblikovali i razvili svoje stavove.
Fleksibilnost, raznolikost i mogućnost izbora	Projekti Servisnog-Učenja moraju biti raznoliki i fleksibilni, no istovremeno podrazumijevaju i dublju razinu predanosti i određenu odgovornost te u obzir uzimaju vremenski okvir ili preferencije za pojedinačne ili grupne oblike sudjelovanja. Djeci i mladima bi trebalo omogućiti da doprinose svojim idejama te im istovremeno dati mogućnost slobodnog izbora.
Zabava	Učenje zalaganjem u zajednici treba biti zabavno, ispunjavajuće i zadovoljavajuće za uključenu djecu i mlade ljude. Ono nudi prostor za rješavanje zanimljivog zadatka koji ima određeno značenje i utjecaj na društvo.
Priznanje	Ako je cilj aktivnosti u zajednici dugoročno pomaganje drugima i zajednici, tada je nagrada

	najsnažnije moguće zadovoljstvo i motivacija za budući rad i društveni angažman.
Davanje prioriteta potrebama pred idejom	Prije početka planiranja i provođenja projekta Servisnog-Učenja, nužno je kritički procijeniti jesu li planirane aktivnosti trenutačno primjerene, potrebne i korisne u pogledu potreba društva, zajednice ili u kontekstu drugih okolnosti moguće provođenja aktivnosti. Također je potrebno procijeniti ima li provedba konkretne aktivnosti prioritet pred drugim idejama ili potencijalno potrebnim aktivnostima.
Rad sa zajednicom/ljudima, a ne za nju/njih	Pri planiranju i provedbi projekta Servisnog-Učenja trebate razvijati horizontalni model pružanja pomoći u kojem se djeca/mladi uče i da pružaju pomoć, ali i da poštuju činjenicu da bi obje strane u procesu pružanja pomoći trebaju biti aktivni nositelji promjena.
Vodstvo djece i mladih	Djeca i mladi trebaju u što većoj mjeri biti uključeni u planiranje, provedbu i evaluaciju Servisnog-Učenja. Trebali bi projekt/aktivnost smatrati svojim vlasništvom te biti voditelji aktivnosti, a ne samo njihovi provoditelji. To od nastavnika/radnika s mladima zahtijeva da stvara prilike i motivira djecu/mlade na vodstvo. Najvažnije je poštovati ideje i namjere djece/mladih ljudi.
Načelo dugoročnosti	Djecu i mlade je moguće educirati u sklopu različitih vrsta aktivnosti, no treba im dati prostora za prelazak s kratkoročnih aktivnosti na dugoročne i sustavnije oblike djelovanja u zajednici (projekti, volonterske aktivnosti).
Rastući zahtjevi	Učenje zalaganjem u zajednici djeci/mladima omogućuje kontinuirani rast i napredak. Provedbom učenja zalaganjem u zajednici otvara se prostor za postupno uvođenje sve većih zahtjeva pri provedbi projekata i aktivnosti s namjerom razvoja šireg raspona znanja, vještina i stavova djece i mladih.
Inspirativni primjeri dobre prakse	U svrhu dobrog funkcioniranja i podrške projektima Servisnog-Učenja u sustavu formalnog i neformalnog obrazovanja, postoji potreba za okruženjem koje nudi širok raspon primjera dobre i uspješne prakse projekata i aktivnosti učenja.
Usmjerena motivacija	Djeca i mladi mogu izgubiti motivaciju, stoga se preporučuje redovito ih poticati, ostvarivati bliskiji kontakt s njima te im pružati neformalne i formalne oblike priznanja kao rezultat njihova angažmana (neovisno o tome radi li se o afirmaciji, potvrđama ili preporukama za posao).

Servisno-Učenje od A do Ž – koncept i model

Trajanje: 25 minuta

Opis: Ova sesija upoznaje učesnike s modelom Servisnog-Učenja (S-U) naglašavajući njegove ključne komponente i prednosti S-U-a za djecu/mlade. Kroz kratku prezentaciju i kratak film, učesnici stječu jasno razumijevanje strukture, svrhe i obrazovnog utjecaja S-U-a.

Upute za voditelje:

1. Uvod u S-U (5 minuta)

- Početi s kratkim pregledom S-U-a kao obrazovne metode koja kombinira smislene aktivnosti u zajednici s refleksivnim iskustvima učenja.
- Naglasiti glavne komponente:
  - Aktivnost za zajednicu – praktični projekt ili aktivnost.
  - Proces učenja – integriranje učioničkog učenja s primjenama u stvarnom svijetu.
  - Refleksija – kritički proces razumijevanja iskustava i primjene naučenih lekcija.
  - Vodstvo mladih – poticanje djece/mladih na preuzimanje inicijative i odgovornosti.
- Istaknuti važnu ulogu nastavnika/radnika s mladima ili mentora u vođenju i podržavanju djece/mladih kroz svaku fazu.

2. Prezentacija s dijagramima (10 minuta)

- Koristeći pripremljenu prezentaciju, voditi učesnike kroz S-U model, detaljnije raspravljajući o svakoj komponenti.
- Objasniti kako se S-U razlikuje od tradicionalnog volontiranja, fokusirajući se na strukturirane ishode učenja i refleksivni proces.
- Spomenuti da je prezentacija fleksibilna; ovisno o vremenu, ne moraju se prikazati svi slajdovi, omogućavajući sažeti pregled.

3. Projekcija filma i komentar (5-10 minuta)

- Odabrati kratak film koji najbolje odgovara potrebama publike:
  - Opcija 1: "Projekt Voda – Ostani zdrav" (10 minuta) – Prikazuje cjelokupni proces Servisnog-Učenja: (https://www.youtube.com/watch?v=m3SVINC_Uwc&feature=youtu.be);
  - Opcija 2: "Učenje zalaganjem u zajednici u Slovačkoj" (5:08 minuta) – Ističe tri primjera projekata Servisnog-Učenja: <https://www.youtube.com/watch?v=mSl0fmiGC1o&feature=youtu.be> ;
  - Opcija 3: "Učenje zalaganjem u zajednici – primjena Servisnog-Učenja u stvarnom životu" (5:30 minuta) – Prikazuje Učenje zalaganjem u zajednici u akciji u američkoj školi, iako izostavlja "identificiranje lokalnih potreba" i "vodstvo mladih." Poveznica: <https://www.youtube.com/watch?v=7t30ZMX8uGw> . Ako se odabere ovaj film, svakako spomenuti te aspekte nakon projekcije.
- Nakon filma, dati kratak komentar kako bi se naglasile ključne S-U komponente viđene u videu.

4. Rasprava i pitanja (5 minuta)

- Uključiti učesnike s pitanjem: "Kakvo je učenje zalaganjem u zajednici?"
- Uobičajeni odgovori mogu uključivati: slično je volontiranju, obrazovnoj aktivnosti ili pripravnštvu.
- Koristiti njihove odgovore kao most za pojašnjenje kako učenje zalaganjem u zajednici jedinstveno kombinira aktivnosti u zajednici i strukturirano učenje, pripremajući ih za sljedeću aktivnost.

Dodatni videozapisi za objašnjenje:

- Faze Servisnog-Učenja; poveznica: <https://www.youtube.com/watch?v=kFd-yiAfrmE>
- Učenje zalaganjem u zajednici – Definicija; poveznica: <https://www.youtube.com/watch?v=L9AXsV3eull>
- Utjecaj na zajednice, transformacija djece/mladih; poveznica: https://www.youtube.com/watch?v=TzLlaypI5_I

Potreban materijal:

- Računar/laptop i projektor
- S-U slajdovi prezentacije
- Odabrani film i pristup videozapisima

Do kraja prezentacije, učesnici bi trebali imati temeljno razumijevanje Servisnog-Učenja, njegovih komponenti i obrazovne vrijednosti koju donosi djeci/mladima.

Razlika među konceptima

Trajanje: 20 minuta

Opis aktivnosti:

Učesnici su podijeljeni u tri grupe, a svaka grupa analizira jedan koncept: Pripravništvo, Volontiranje ili Obrazovne aktivnosti. Tokom prvih 10 minuta, svaki tim raspravlja o dodijeljenom konceptu i zapisuje njegove glavne karakteristike na zajednički flipchart (podijeljen u tri dijela, jedan po konceptu). Fokusiraju se na definiranje koncepta i razumijevanje kako se razlikuje od ostalih na temelju njihovog prethodnog znanja i iskustava.

Nakon 10 minuta, sve grupe se okupljaju u velikoj grupi kako bi usporedili svoje nalaze. Voditelj vodi raspravu, pomažući identificirati zajedničke točke i ključne razlike između koncepata, razjašnjavajući sve nejasnoće i pružajući primjere ako je potrebno. U završnom dijelu, voditelj predstavlja učenje zalaganjem u zajednici kao četvrti koncept, pozivajući se na prethodno raspravljene teorijske informacije. Učesnike se zatim traži da razmotre kakav je koncept učenje zalaganjem u zajednici u usporedbi s ostala tri koncepta i da prepoznaju njegove jedinstvene značajke.

Upute za voditelja:

1. Podijeliti učesnike u tri grupe i dodijeliti svakoj grupi jedan koncept: Pripravništvo, Volontiranje ili Obrazovne aktivnosti.
2. Dati svakoj grupi flipchart ili dio zajedničkog flipcharta za zapisivanje glavnih karakteristika njihovog koncepta.
3. Omogućiti timovima 10 minuta za raspravu i izradu popisa.
4. Okupiti učesnike i zatražiti od svake grupe da predstavi svoje nalaze.
5. Voditi plenarnu raspravu, ističući ključne uvide i pomažući razjasniti sve nejasnoće.
6. Predstaviti učenje zalaganjem u zajednici kao četvrti koncept i potaknuti učesnike da ga usporede s ostalim konceptima, pomažući im identificirati njegove jedinstvene aspekte.

Potreban materijal:

- Flipchart ili veliki zajednički flipchart (podijeljen u dijelove)

- Markeri
- Opcionalno: šareni papiri, vizualna pomagala ili videozapisi za poboljšanje pamćenja

Koraci u projektu Servisnog-Učenja

Trajanje: 20 minuta

Opis:

Ova aktivnost upoznaje učesnike s ključnim koracima projekta Servisnog-Učenja (S-U). Osmišljena je kako bi učesnicima pomogla razumjeti proces planiranja, provođenja i evaluacije projekta S-U. Obrađeni koraci će pružiti jasnoću o tome kako učinkovito strukturirati inicijativu/projekt Servisnog-Učenja, koristeći praktične primjere.

Prezentacija će uključivati sljedeće korake:

1. Identificiranje problema
2. Pojašnjavanje ciljeva
3. Planiranje
4. Provedba
5. Evaluacija
6. Proslava

Upute za voditelje:

1. Započeti s pregledom prethodne aktivnosti i pozivanjem na flipchart gdje su učesnici prethodno identificirali korake projekta Servisnog-Učenja.
2. Pitati učesnike: "Koje smo korake u projektu identificirali?" i pozvati se na flipchart za odgovore. Sažeti korake koje su spomenuli.
3. Zatim predstaviti šest koraka u projektu Servisnog-Učenja. Zapisati ih na flipchart i objasniti svaki korak.
4. Za svaki korak dati kratak opis i navesti primjere iz prethodnog projekta (npr. primjer gradnje kuće za patuljke). Pojasniti kako svaki korak funkcionira u praksi.
  - Identificiranje problema: Definirati problem koji projekt nastoji riješiti. Ovaj korak se oslanja na analizu zajednice i doprinos članova zajednice.
  - Pojašnjavanje ciljeva: Odlučiti o specifičnom cilju ili rješenju koje će grupa slijediti kako bi riješila identificirani problem.
  - Planiranje: Razviti konkretne korake i aktivnosti za postizanje cilja projekta, uključujući detalje poput materijala, vremenskog okvira i odgovornosti.
  - Provedba: Staviti plan u akciju provedbom planiranih aktivnosti.
  - Evaluacija: Promišljati o ishodima projekta i procijeniti je li cilj postignut.
  - Proslava: Proslaviti uspjeh projekta i naporan rad grupe u zajednici.
5. Ostaviti vrijeme za pitanja i raspravu. Svakako razjasniti sve nedoumice i potaknuti učesnike da podijele svoje misli.

Potreban materijal:

- Flipchart iz prethodne aktivnosti
- Markeri
- Materijali s informacijama o koracima u projektu Servisnog-Učenja
- Računar/laptop i projektor za sve slajdove ili dodatne materijale

Priprema za provođenje Servisnog-Učenja

Trajanje: 60 minuta

Opis: Ova interaktivna aktivnost vodi učesnike kroz niz refleksivnih i saradničkih vježbi kako bi razjasnili stavove, izazove i strategije vezane uz provedbu Servisnog-Učenja (S-U) u njihovim obrazovnim okruženjima. Ova aktivnost će pomoći učesnicima definirati njihove poglede i potencijalne pristupe za poticanje S-U-a unutar njihovih škola ili organizacija. Osmišljena je za 15 nastavnika ili radnika mladih, koji rade i individualno i u malim grupama.

Dio 1: Samorefleksija o stavovima prema Servisnom-Učenju (10 minuta)

Upute za voditelja:

1. Početi s individualnom refleksijom. Svaki učesnik uzima list papira i tokom 5 minuta razmatra svoj lični stav o S-U-u odgovarajući na pitanje:
  - "Koji je moj stav prema volontiranju i Servisnom-Učenju?"
2. Nakon individualne refleksije, zatražiti od učesnika da formiraju parove i kratko rasprave svoje poglede na S-U sa svojim partnerom tokom 5 minuta.

Pitanja za analizu Dijela 1:

- "Koji su ključni razlozi iza vaše podrške ili rezerviranosti prema S-U-u?"
- "Kako vaš lični pogled utječe na vašu spremnost za uključivanje u S-U u vašoj školi/organizaciji?"

Dio 2: Analiza podrške unutar školskog/organizacijskog okruženja (20 minuta)

Upute za voditelja:

1. Učesnici formiraju grupe od 3 člana i dobivaju velike listove papira.
2. Svaka grupa raspravlja i odgovara na sljedeća pitanja, zapisujući svoje odgovore na svoj list:
  - "Kakav je stav školske uprave/organizacije prema S-U-u i volontiranju djece/mladih?"
  - "Kako se drugi učitelji, savjetnici i osoblje osjećaju prema S-U-u i volontiranju djece/mladih?"
  - "Kako biste mogli motivirati školsku upravu/organizaciju, učitelje i osoblje da podrže S-U?"
3. Grupe zatim kratko prezentiraju svoje nalaze cijeloj grupi (2-3 minute po grupi).

Pitanja za analizu Dijela 2:

- "Koji su zajednički izazovi identificirani u motiviranju kolega i administratora?"
- "Koje strategije za dobivanje podrške se čine najučinkovitijima?"

Dio 3: Identificiranje iskustva i motivacijskih faktora (15 minuta)

Upute za voditelje:

1. Svaka grupa dobiva tri pitanja za raspravu u rotaciji:
  - "Kakva iskustva škola/organizacija i njezina djeca/mladi već imaju s S-U i volontiranjem?"
  - "Kako možete motivirati djecu/mlade da se uključe u volontiranje i S-U aktivnosti?"
  - "Kakve povratne informacije imaju roditelji vezano uz volontiranje i S-U djece/mladih?"
2. Grupe rotiraju pitanja svakih 5 minuta, tako da kratko rasprave svako. Zapisuju ključne točke na post-it papiriće, koji se zatim postavljaju na zid da ih svi vide.

Pitanja za analizu Dijela 3:

- "Koji faktori će najvjerojatnije motivirati djecu/mlade da volontiraju i uključe se u projekte/inicijative S-U?"
- "Kako možemo riješiti zabrinutosti roditelja vezane uz S-U?"

Dio 4: Istraživanje potreba i mogućnosti (15 minuta)

Upute za voditelja:

1. Učesnici se okupljaju u grupe od 4 člana. Svaka grupa raspravlja i zapisuje odgovore na ova dva pitanja na flipchart papir:

- "Koje su potrebe vaše škole/organizacije, i koje bi se potrebe mogle zadovoljiti kroz S-U?"
- "Koje su potrebe vaše djece/mladih koje bi S-U strategija mogla ili trebala riješiti?"

2. Grupe zatim dijele svoje liste sa svima u formatu galerijske šetnje, ostavljajući vremena za povratne informacije i prijedloge od drugih grupa.

Pitanja za analizu Dijela 4:

- "Kako S-U može pomoći zadovoljiti potrebe i škole/organizacije i njezine djece/mladih?"
- "Koji dodatni resursi ili podrška bi vam bili potrebni za rješavanje ovih potreba?"

Potreban materijal:

- Flipchart papir
- Markeri
- Post-it papirići
- Olovke i papir

Do kraja ove aktivnosti, učesnici će razjasniti vlastite stavove, istražiti postojeće stavove unutar svoje škole/organizacije i razraditi načine za poticanje kulture Servisnog-Učenja koja zadovoljava potrebe škole/organizacije, osoblja/zaposlenika i djece/mladih.

"Marketinška strategija" za aktere

Trajanje: 20 minuta

Opis:

Poznavanje prednosti uključivanja u projekte/inicijative Servisnog-Učenja i sposobnost njihovog predstavljanja drugima jedan je od zadataka koji očekuju nastavnike ili radnike s mladima odmah nakon završetka obrazovanja. Ova aktivnost će pomoći učesnicima da shvate moguće prednosti koje učenje zalaganjem u zajednici donosi različitim ciljnim skupinama. Učesnici obrazovanja će tako imati pripremljenu takozvanu "marketinšku strategiju" za sve uključene, pa će moći bolje "prodati" ideju - zašto započeti s učenjem zalaganjem u zajednici. U ovoj aktivnosti učesnici rade samostalno.

Upute za voditelje:

1. Voditelj priprema flipchart, gdje na vrhu zapisuje pitanje: Koje će biti prednosti uključivanja u učenje zalaganjem u zajednici za...

- učenike/djecu/mlade
- zajednicu
- školu/organizaciju
- nastavnike/zaposlenike

2. Zatim voditelj dijeli post-it kartice svakom učesniku (dobro je ako svakome da više komada, na primjer 8-10). Na svaki post-it, učesnik zapisuje samo 1 prednost sudjelovanja u Servisnom-Učenju za sve ciljne skupine (djecu/mlade, zajednicu, školu/organizaciju i nastavnike/zaposlenike). Voditelj potiče učesnike da zapišu što više različitih prednosti. Ovaj dio aktivnosti traje oko 10-12 minuta.

3. Voditelj će zatim pozvati svakog učesnika da zalijepi post-it papiriće s prednostima za svaku od ciljnih skupina. Dobro je ako učesnici dolaze jedan po jedan i imaju priliku drugima reći o prednostima koje uočavaju.

Napomena: u redu je ako se neke prednosti ponavljaju, lijepimo papiriće zajedno.

4. Voditelj će sažeti glavne prednosti na flipchartu. Zatim zatvara aktivnost time što učesnici stvaraju malu "marketinšku strategiju" koja će im pomoći u komunikaciji prednosti Servisnog-Učenja nakon što se vrate s edukacije.

Potreban materijal:

- Flipchart papir
- Markeri ili olovke
- Post-it papirići

Prevladavanje prepreka u provedbi Servisnog-Učenja

Trajanje: 45 minuta

Opis:

Ova vježba pomaže učesnicima identificirati i raditi na prevladavanju prepreka s kojima se susreću pri provedbi Servisnog-Učenja (S-U) u svojim školama/organizacijama. Učesnici individualno promišljaju, kategoriziraju uobičajene prepreke, a zatim surađuju na pronalaženju praktičnih rješenja za njihovo prevladavanje.

Upute za voditelja:

1. Individualni rad (10 minuta):

- "Uzmite nekoliko minuta za razmišljanje o vašem iskustvu i izazovima. Želio bih da svatko od vas odgovori na ovo pitanje: 'Čega se bojite?' Razmislite o preprekama ili problemima unutar vaše organizacije koji bi mogli otežati provedbu Servisnog-Učenja. Zapišite sve prepreke ili zabrinutosti koje identificirate."

2. Grupni rad – Kategoriziranje prepreka (10 minuta):

- "Sada formirajte male grupe i organizirajte prepreke koje ste zapisali u kategorije. Te kategorije mogu uključivati:
  - Djeca/mladi
  - Visokoobrazovne institucije
  - Zajednica
  - Nastavnici"
- "Radite zajedno na grupiranju vaših prepreka i raspravite kako svaka od njih može utjecati na provedbu Servisnog-Učenja."

3. Grupni rad – Pronalaženje rješenja (25 minuta):

- "Zatim, ponovno pregledajte popis prepreka koji ste naveli. Kao grupa, promislite o potencijalnim rješenjima za prevladavanje tih prepreka. Razmislite o koracima koje biste trebali poduzeti, kome se obratiti u vašoj organizaciji, kako biste mogli uključiti kolege i koje resurse (vrijeme, ljude,

financije, materijale) će vam trebati za provedbu S-U-a. Također, razmotrite tko vam u vašoj organizaciji može pomoći s ovim rješenjima."

- "Nakon što razvijete svoja rješenja, podijelit ćemo ih s većom grupom. Ne moraju svi prezentirati, ali barem 3-4 grupe trebaju podijeliti svoje popise prepreka i rješenja."

4. Pitanja za analizu:

- "Koje su bile neke od najčešćih prepreka koje ste identificirali?"
- "Za koja rješenja mislite da će biti najpraktičnija za provedbu u vašoj organizaciji?"
- "Kako možete početi primjenjivati ova rješenja i kome biste se prvo trebali obratiti?"

Potreban materijal:

- Flipchart papir i markeri
- Post-it papirići za individualni rad i kategoriziranje prepreka

Ishodi učenja ili ciljevi aktivnosti?

Trajanje: 40 minuta

Opis:

Ova aktivnost izravno pomaže učesnicima razumjeti važnost dobro definiranih ishoda učenja i ciljeva aktivnosti u projektima Servisnog-Učenja. Učesnici će naučiti razlikovati ishode učenja i ciljeve aktivnosti/projekta, naučit će percipirati njihovu povezanost s projektom i njegovim glavnim aktivnostima. Aktivnost povezuje grupni rad tima sa samostalnim radom, kada učesnici izravno razmišljaju o ishodima učenja te ciljevima i zadacima aktivnosti u zajednici uzimajući u obzir uvjete koje imaju u svojoj organizaciji ili školi.

Upute za voditelja:

1. Na temelju svoje prezentacije, voditelj naglašava važnost dobro postavljenih ishoda učenja i ciljeva aktivnosti ističući sljedeće karakteristike:

	Ciljevi aktivnosti u zajednici	Ishodi učenja
Oni su fokusirani na	Potrebe/ probleme u zajednici	Učenje djece i mladih
Sastoje se od	Promjena ponašanja ljudi, politike, usluge	Razvoj znanja, vještina i stavova (kompetencija)
Kriterij	S – specifični M – mjerljivi A – ostvarivi R – realistični T – vremenski ograničeni	S M A R T
Primjer	Unaprijediti dostupnost aktivnosti slobodnog vremena djece u ruralnim zajednicama	Prikupiti, opisati i predložiti nove aktivnosti za djecu u lokalnoj zajednici

2. Voditelj stavlja pomiješane primjere 8 ishoda učenja i 12 ciljeva aktivnosti na klupu i daje učesnicima 5 minuta da razvrstaju koji su ishodi učenja, a koji ciljevi aktivnosti. Zatim ih zajedno provjeravaju. Voditelj zajedno s grupom će usmeno nadopuniti preostala 4 cilja aktivnosti s različitim mogućim ishodima učenja.

3. Voditelj daje svakom učesniku prazan list papira. Zadatak učesnika će biti da individualno odgovore na sljedeća pitanja:

- odrediti 1 ishod učenja na kojem bi željeli raditi s djecom/mladima,
- odrediti 1 ishod učenja i 1 cilj aktivnosti za odabrani ishod,
- navesti kako su povezani ishodi učenja i ciljevi aktivnosti,
- navesti koju promjenu želimo postići projektom.

Voditelj daje učesnicima 15 minuta za ovu vježbu.

4. Dok učesnici rade na svom zadatku, voditelj priprema flipchart, koji dijeli u 4 stupca, tako da učesnici imaju 4 pitanja (stupac a-d)). Na kraju, voditelj daje prostor za dijeljenje onoga šta su učesnici napisali i zapisuje to u pojedine stupce na flipchartu.

Potreban materijal:

- Flipchart
- Markeri/olovke
- Papir
- Radni list: Ishodi učenja i ciljevi aktivnosti

Radni list: Ishodi učenja i ciljevi aktivnosti

Ishodi učenja	Ciljevi aktivnosti
- primijeniti znanje tematske jedinice Zaštita prirode iz nastavnog predmeta biologije	• ispuniti slobodno vrijeme starijih osoba susretima i aktivnostima s učenicima
- opisati zaštićeno područje	• pomoći u prevladavanju osjećaja socijalne izolacije starijih osoba
- proširiti znanje o gnijezdima zaštićenih vrsta ptica	• podržati nastojanja starijih osoba da održe kontakte s drugim ljudima
- razviti manualne vještine u izgradnji teritorija namijenjenog gniježdenju zaštićenog vodomara	• podržati potrebu starijih osoba za razgovorom, prisjećanjem, igranjem društvenih i kartaških igara
- razviti organizacijske, komunikacijske vještine i suradničko upravljanje tokom provođenja projekta	• povećati pozitivne odnose između starijih osoba i mladih
- ponuditi kreativna rješenja problemskih situacija	• međusobno povezivanje generacija
- planirati aktivnosti projekta	• poboljšati kvalitetu i kulturnu razinu javnih prostora u selu
- digitalno dokumentirati tekuće aktivnosti	• poboljšati uvjete za aktivni boravak i opuštanje djece i mladih
	• stvoriti spoznajne, doživljajne, kreativne eko aktivnosti i igre za škole i javnost
	• osigurati organizaciju stanica namijenjenih djeci vrtičke i osnovnoškolske dobi
	• poboljšati zdravlje boravkom u prirodnom okruženju
	• povećati javni interes za manje posjećena mjesta u gradu

Definiranje ishoda učenja i ciljeva aktivnosti

Trajanje: 90 minuta

Opis:

Ova aktivnost se fokusira na pomoć učesnicima da razumiju važnost postavljanja jasnih ishoda učenja i ciljeva aktivnosti unutar projekata Servisnog-Učenja. Vježba se sastoji od tri dijela: prvo, učesnici će razlikovati ishode učenja (IU) i ciljeva aktivnosti (CA); drugo, naučit će o ključnim karakteristikama obje vrste ishoda/ciljeva; i treće, učesnici će raditi u grupama kako bi popisali ishode učenja za djecu/mlade i povezali ih s potrebama zajednice. Do kraja aktivnosti, učesnici će bolje razumjeti kako uravnotežiti ishode učenja i ciljeve aktivnosti te njihove međusobne veze.

Upute za voditelje:

1. Uvod (10 minuta):

Početi objašnjavanjem važnosti postavljanja jasnih ishoda učenja i ciljeva aktivnosti u Servisnom-Učenju. Raspraviti o razlikama u naglascima između ishoda učenja i ciljeva aktivnosti na temelju modela R. Sigmon (1994).

s-l	Ciljevi aktivnosti i ishodi učenja su nepovezani jedan s drugim i malo su relevantni.
S - l	Ciljevi aktivnosti su prioritet, a ishodi učenja su sekundarni.
s - L	Ishodi učenja su prioritet, a ciljevi aktivnosti su sekundarni.
S - L	Ciljevi aktivnosti i ishodi učenja su snažno povezani i jednaki su po značaju i kvaliteti. Međusobno se osnažuju.

2. Razvrstavanje ishoda/ciljeva (25 minuta):

Dati svakom učesniku materijal s nizom pomiješanih izjava o ishodima/ciljevima (neki ishodi učenja, neki ciljevi aktivnosti). Primjeri mogu biti:

- IU: Osmisliti i provesti evaluacijsko istraživanje.
- CA: Poboľjšati kvalitetu socijalnih usluga za starije osobe u ruralnim područjima.

Omogućiti učesnicima nekoliko minuta da razvrstaju izjave u ishode učenja i ciljeve aktivnosti. Nakon toga, neka svaki učesnik podijeli svoje odgovore i raspravlja je li izjava ishod učenja ili cilj aktivnosti.

3. Prezentacija voditelja (20 minuta):

Odabrati jedan ishod učenja (IU) i jedan cilj aktivnosti (CA) iz prethodne vježbe. Predstaviti razlike između njih, naglašavajući:

- Glavni fokus IU (kompetencije: znanja, vještine, stavovi)
- Glavni fokus CA (specifični, ostvarivi, mjerljivi)
- Međusobni odnos i povezanost između IU i CA

4. Grupni rad (30 minuta):

Podijeliti učesnike u četiri grupe, miješajući one iz formalnog i neformalnog obrazovanja. Dodijeliti sljedeće zadatke:

- Zadatak 1: Svaka grupa treba popisati ishode učenja za djecu/mlade iz perspektive formalnog i neformalnog obrazovanja.
- Zadatak 2: Povezati njihove ishode učenja s identificiranim problemima zajednice, potrebama ili prilikama.

Nakon grupnog rada, svaka grupa će predstaviti svoje nalaze.

5. Zaključak i analiza (10 minuta):

Zaključiti naglašavanjem važnosti uravnoteženja ishoda učenja i ciljeva aktivnosti u projektima Servisnog-Učenja. Omogućiti učesnicima da promisle o tome kako bi ovi ishodi/ciljevi trebali biti isprepleteni i pustiti ih da odluče o najprikladnijoj ravnoteži za svoje buduće projekte.

Primjeri:

Ishodi učenja (IU):

IU 1: Učesnici će moći osmisliti i provesti plan evaluacije za procjenu učinkovitosti projekta Servisnog-Učenja.

IU 2: Učesnici će razviti vještine timskog rada i suradnje radeći u raznolikim grupama na rješavanju problema zajednice.

IU 3: Učesnici će poboljšati svoje sposobnosti kritičkog razmišljanja analizirajući potrebe i izazove zajednice kroz prikupljanje podataka i refleksiju.

IU 4: Učesnici će unaprijediti svoje komunikacijske vještine prezentirajući rezultate projekta dionicima zajednice i članovima grupe.

Ciljevi aktivnosti (CA):

CA 1: Poboljšati pristup obrazovnim resursima za nepriviligiranu djecu u ruralnim područjima uspostavljanjem mobilne knjižnične službe.

CA 2: Povećati ekološku svijest u lokalnoj zajednici organiziranjem niza radionica o smanjenju otpada i recikliranju.

CA 3: Pružiti zdravstvene usluge podrške starijoj populaciji u zajednici nudeći besplatne zdravstvene preglede i zdravstveno obrazovanje.

CA 4: Riješiti problem nesigurnosti hrane u lokalnom susjedstvu uspostavljanjem programa urbanih vrtova i distribucije hrane.

Potreban materijal:

- Materijal s izjavama o ishodima/ciljevima (učenja i aktivnosti) za svakog učesnika
- Flipchart papir
- Marker

Definiranje ishoda/ciljeva u Servisnom-Učenju

Opis:

Prije ove aktivnosti preporučljivo je održati sesiju o formuliranju ishoda učenja i ciljeva aktivnosti/projekata - npr. koristeći SMART metodu. Aktivnost služi za učvršćivanje teorijskih osnova, isprobavanje formulacije ciljeva aktivnosti i ishoda učenja u praksi i, prije svega, osvještavanje kako se učenje zalaganjem u zajednici može povezati s određenim predmetima u školskom kurikulumu.

Trajanje: 60 minuta

- uvod i upute
- 8 minuta za individualni rad (pisanje ciljeva aktivnosti i ishoda učenja)
- 10 minuta za uparivanje učesnika i pisanje novih ciljeva aktivnosti i ishoda učenja u parovima
- 10-15 minuta za grupni rad (pisanje novog cilja aktivnosti i ishoda učenja u grupama od četvero)
- 20-30 minuta za pregled i stvaranje zida ciljeva/ishoda

Pripremite kartice s opisom problema/potreba i kartice s predmetima/temama za svakog učesnika. Svaki učesnik će dobiti jednu karticu koja opisuje problem ili potrebu zajednice i jednu karticu s predmetom/temom. Učesnici će prvo raditi individualno, zatim u parovima i na kraju u grupama od četvero. Svoje prijedloge će predstaviti samo u završnom dijelu.

Upute za voditelja:

1. Pripremite kartice s opisom problema/potreba i kartice s predmetima/temama, osiguravajući da svaki problem/potreba ima dvije identične kopije.
2. Podijelite jednu karticu s opisom problema/potrebe i jednu karticu s predmetom/temom svakom učesniku.
3. Dajte svakom učesniku 2 papira u boji. Uputite ih da na prvi papir napišu cilj aktivnosti na temelju kartice s problemom/potrebom koju su izvukli. Svi učesnici pišu svoje ciljeve aktivnosti na papir iste boje.
4. Na drugi papir u boji neka napišu ishod učenja povezan s karticom predmeta/teme koju su dobili, s jasnom vezom s ciljem aktivnosti. Za inspiraciju, imajte pripremljene kurikulume predmeta, tiskane ili digitalne.
5. Omogućite 8 minuta za individualni rad.
6. Uparite učesnike s drugima koji imaju isti opis problema/potrebe. U parovima trebaju napisati najmanje jedan novi cilj aktivnosti i ishod učenja za svaki predmet/temu. Imat će 10 minuta za to.
7. Nakon rada u paru, grupirajte učesnike u četvorke. U svojim grupama napisat će jedan novi cilj aktivnosti (za jedan od svojih problema/potreba) i jedan ishod učenja za svaki predmet/temu. Ovaj zadatak trebao bi trajati 10-15 minuta.
8. Nakon što je grupni rad završen, stvorite "zid ciljeva/ishoda" tako da prvo napišete probleme/potrebe na zid ili flipchart. Zatim će učesnici pričvrstiti predložene ciljeve aktivnosti na zid i predstaviti odgovarajuće ishode učenja za svaki predmet, stavljajući ih u zasebnu kolonu.
9. Dok se predstavlja svaki cilj/ishod, voditelj treba pregledati formulaciju ciljeva (ishoda radi jasnoće i ispravnosti).

Potreban materijal:

- Kartice s opisom problema/potreba (pripremljene prema broju učesnika, osiguravajući da 2 kartice opisuju isti problem/potrebu)
- Kartice s predmetima (npr. matematika, jezik, biologija, likovna umjetnost, civilno društvo, rodna ravnopravnost itd.)
- 2 papira u boji po učesniku
- Tiskani ili digitalni kurikularni okviri za različite predmete (za inspiraciju)
- Flipchart papir (opcionalno)
- Ljepljiva papirna traka

Napomena: Desna strana zida ciljeva može se ostaviti otvorenom za dodavanje dodatnih aktivnosti u budućim sesijama, kao i za predlaganje evaluacije za projekte Servisnog-Učenja, posebno u odnosu na određene predmete/teme.

Utvrđivanje uzroka i posljedica problema

Trajanje: 60 minuta

Faza 1: 20 minuta

Faza 2: 20 minuta

Faza 3: 20 minuta

Opis: Aktivnost će pomoći u razumijevanju logike: potreba – problem – uzrok – posljedice – rješenje. Pomaže učesnicima razviti analitičko razmišljanje i dotaknuti stvarne uzroke društvenih problema kako bi ih bolje razumjeli i tako ponudili smislenu i utjecajnu uslugu. Aktivnost ima 3 faze: 1. Definiranje stabla problema, 2. Definiranje ciljeva, 3. Definiranje utjecaja. Ova se aktivnost može lako koristiti za pripremu i provedbu projekta Servisnog-Učenja s djecom/mladima.

Faza 1: Stablo problema

Upute za voditelja:

Nakon što je središnji problem identificiran i napisan kao sažeta izjava o problemu, vrijeme je za utvrđivanje uzroka i posljedica problema. Za to je jednostavan i koristan alat Stablo problema. Utvrđivanje uzroka i posljedica problema pomoći će učesnicima, a kasnije u praksi djeci/mladima da kasnije u fazi osmišljavanja lako utvrde ciljeve i željene ishode.

Stablo je prikaz njihovog odabranog problema te njegovih uzroka i posljedica. Na deblu stabla, recite učesnicima da napišu svoju izjavu o problemu iz prethodne sesije – "srž" problema koji žele riješiti kroz projekt Servisnog-Učenja.

Pozovite učesnike da odvoje vrijeme za razmišljanje o mnogim temeljnim uzrocima koji doprinose tom središnjem problemu: što leži u pozadini problema? Odakle dolazi? Koji čimbenici omogućuju njegov nastavak? Trebali bi napisati svaki od tih uzroka među korijenje stabla.

Uz to, zamolite ih da razmisle o posljedicama središnjeg problema: do čega ovaj problem vodi? Koje dodatne probleme ili pojave stvara ako ostane neriješen? Recite učesnicima da napišu te posljedice gore među lišćem.

Kao voditelj, trebali biste kružiti među grupama kako biste osigurali da razumiju aktivnost. Nakon 15 minuta rada, zamolite grupe da vam ponovno posvete pažnju dok objašnjavate sljedeći korak. (Ne trebaju u ovoj fazi odvojiti vrijeme za međusobno dijeljenje svojih rezultata.)

Potreban materijal:

- Obrazac Stabla problema - preporučuje se nacrtati stablo na flipchartu prije sesije
- Markeri
- Flipchart papir

Faza 2: Pojašnjavanje cilja projekta

Upute za voditelja:

Objasnite da je sljedeći korak u procesu osmišljavanja projekta prelazak s problema na rješenja – dakle stvarno razvijanje vašeg projektnog plana. To će početi "preokretanjem" izjave o problemu iz vježbe stabla problema u izjavu o cilju koja će voditi projekt.

Pitajte učesnike mogu li identificirati karakteristike dobro napisane izjave o cilju, naglašavajući sljedeće:

- Preoblikovanje problema – predstavlja cilj kao iskorjenjivanje ili smanjenje tog problema.
- Ne pretpostavlja jedno određeno rješenje ili put do postizanja tog cilja.
- Fokusira se na jedan središnji cilj i ne odstupa.
- U jednoj rečenici pruža sažetu izjavu o tome što želite postići svojim projektom.

Na temelju ovih primjera i karakteristika, pozovite svaku grupu da svoju izjavu o problemu pretvori u izjavu o cilju. Kao voditelj, trebali biste slušati dok grupe raspravljaju i pomoći im ako zapnu, ali nemojte dominirati procesom. Proces bi trebao trajati samo nekoliko minuta. Kada svaka grupa napiše izjavu o cilju, možete prijeći na sljedeći korak. (Još ne trebaju dijeliti u velikoj grupi.)

Potreban materijal:

- Flipchart papiri
- Markeri
- Primjeri izjave o problemu – izjave o svrsi
- Radni list: Razlika između izjave o problemu i svrhe projekta

Radni list: Razlika između izjave o problemu i svrhe projekta

Izjava problema	Izjava svrhe/ svrha Vašeg projekta
PRIMJER: SUSJEDSTVO U KOJEM SE SASTAJE NAŠ VOLONTERSKI KLUB IMA PUNO OTPADA NA ULICI.	PRIMJER: SUSJEDSTVO U KOJEM SE SASTAJE NAŠ VOLONTERSKI KLUB IMA ČISTE ULICE.
PSI LUTALICE UGROŽAVAJU SIGURNOST DJECE NA PUTU OD KUĆE – DO ŠKOLE	DJECA SE SIGURNO KREĆU SUSJEDSTVOM OD KUĆE DO ŠKOLE DOK SE O PSIMA LUTALICAMA BRINU ODGOVARAJUĆE SLUŽBE NA HUMAN NAČIN.

Faza 3: Ciljevi i očekivani utjecaj

Opis: Nakon što je utvrđena središnja izjava o cilju, vrijeme je za identificiranje glavnih koraka koje će učesnici poduzeti kako bi ispunili taj cilj. To su ciljevi projekta/aktivnosti. Jedan jednostavan i koristan alat za utvrđivanje ciljeva je Stablo ciljeva/rješenja.

Upute za voditelja:

Zatražite od svake grupe da se pozove na svoju dovršenu vježbu Stabla problema. Zatim svakoj grupi dajte flipchart papir, markere i kopiju obrasca Stabla ciljeva/rješenja. Stablo ciljeva/rješenja je pozitivna verzija

Stabla problema i služi kao prikaz njihovog odabranog cilja i koraka potrebnih za njegovo postizanje (ciljevi) kao i njegovog očekivanog utjecaja (rezultati/ishodi).

Na deblu stabla, recite učesnicima da napišu svoju izjavu o cilju. Zatim pozovite male grupe da odvoje nekoliko minuta za razmišljanje o temeljnim uzrocima koje su napisali na svom stablu problema. Koje od njih bi mogli riješiti kroz konkretne akcije kako bi pomogli ostvariti svoj cilj? Slično kao što su napisali izjavu o cilju kao "pozitivnu" verziju izjave o problemu, pozovite ih da uzmu temeljne uzroke i "preokrenu" ih tako da opisuju ciljeve projekta. Zatražite od svake grupe da odabere samo tri cilja kako bi projekt ostao u upravljivim okvirima.

Nakon što su odabrali tri temeljna uzroka na kojima bi se željeli fokusirati kao projektnim ciljevima, zatražite od grupe da te ciljeve formulira u specifičnije (i ograničene) rečenice čineći ih "SMART" koristeći formulu ispod:

- Specifični: Što? Kada? Gdje? Za koga?
- Mjerljivi: Koje rezultate ću postići? Na koliko će ljudi utjecati?
- Ostvarivi: Ima li Klub potrebne resurse za ispunjenje ovog cilja?
- Realni: Je li vremenski okvir realističan? Je li moguće dobiti potrebne resurse?
- Vremenski određeni: U kojem vremenskom razdoblju će se ovo odvijati? Ima li određen datum završetka/ostvarenja?

Svakako obratite pažnju na napredak grupe i pomognite im kada naiđu na prepreke. Svakako podsjetite grupe koliko vremena preostaje.

Nakon što grupe napišu svoje ciljeve, zatražite od njih da se okrenu očekivanim učincima i utjecaju koji će njihov projekt imati ako se cilj postigne. Ti učinci trebaju biti napisani među lišćem stabla cilja/rješenja. Ne moraju biti formulirani na određeni način, već služe kao procjena koja pomaže učesnicima predvidjeti koji će biti konačni ishod njihovog projekta ako uspije.

Nakon što grupe završe, pozovite ih da se vrate u veliku grupu, delegiraju člana da podijeli njihova stabla ciljeva/rješenja i prime povratne informacije.

Potreban materijal:

- Obrazac Stabla ciljeva/rješenja
- Flipchart papiri
- Markeri.

Aktivnost ili problem lokalne zajednice

Trajanje: 15 minuta

Opis:

Mapiranje potreba zajednice je ključni dio svakog projekta Servisnog-Učenja. Potreba uvijek ima prednost pred idejom, to je jedno od ključnih načela S-U. Nezadovoljena potreba može se preformulirati u cilj aktivnosti, ali ne u aktivnost.

Ova aktivnost je jednostavna i ne zahtijeva puno vremena, učesnici trebaju otkriti razlike između toga kada je to prethodno mapirana potreba, a kada aktivnost.

Upute za voditelja:

Voditelj unaprijed priprema tiskani radni list gdje se nalaze primjeri aktivnosti i potreba. Daje svakom učesniku jedan radni list i zatim daje učesnicima približno 5 minuta da ih ispune. Zatim voditelj s polaznicima prolazi točne odgovore i njihovo obrazloženje.

Nakon toga učesnici trebaju dodati još jednu aktivnost i još jednu potrebu zajednice.

Potreban materijal:

- radni list: Aktivnost ili problem/potreba zajednice.

Radni list: Aktivnost ili problem/potreba zajednice

primjeri	Aktivnost	Potreba ili problem
1. Javna kampanja ili promocija volontiranja mladih. [AKTIVNOST]		
2. Niska kvaliteta socijalnih usluga za starije osobe u ruralnim područjima. [POTREBA]		
3. Nedovoljna svijest lokalnih stanovnika o štetnosti ilegalnih odlagališta. [POTREBA]		
4. Podučavanje djece osnovnoškolskog uzrasta za postizanje pismenosti. [AKTIVNOST]		
5. Nedovoljne kompetencije u području aktivnog sudjelovanja u lokalnoj zajednici. [POTREBA]		
6. Radionice za djecu o globalnim ciljevima održivog razvoja. [AKTIVNOST]		
7. Obnova javne zgrade za potrebe kulturnih događanja za mlade. [AKTIVNOST]		
8. Visoka stopa nezaposlenosti osoba s invaliditetom. [POTREBA]		

Mapiranje zajednice i utvrđivanje problema u zajednici

Trajanje: 2 sata

1. Što je karta zajednice? (15 minuta)
2. Karta zajednice na terenu (45 minuta)
3. Crtanje karte zajednice (30 minuta)
4. Prezentacija karata zajednice (30 minuta)

Opis:

Cilj ove aktivnosti je pomoći učesnicima da nauče što je mapiranje zajednice kao alat za utvrđivanje snaga i slabosti određene zajednice. Kroz praktično istraživanje i grupnu raspravu, učesnici će steći dublje razumijevanje izazova s kojima se njihova zajednica suočava i identificirati prilike za projekte Servisnog-Učenja. Sesija je podijeljena na različite dijelove: uvodnu raspravu, terenski posjet s promatranjem, crtanje karte zajednice i prezentaciju nalaza drugima.

Upute za voditelje:

1. Započnite objašnjavanjem učesnicima da je karta zajednice alat koji se koristi za kritičko promatranje i procjenu snaga i slabosti određene zajednice. Karta pomaže vizualizirati resurse i izazove unutar zajednice.
2. Nakon uvoda, podijelite učesnike u 3-4 grupe. Uputite ih da izađu na teren na 45 minuta i pažljivo promatraju zajednicu. Trebali bi obratiti pažnju na ceste, zgrade, kuće, zelene površine, škole, zdravstvene ustanove, trgovine, institucije i druge važne značajke. Potaknite učesnike da fotografiraju svoja zapažanja i pitaju barem jednu osobu u zajednici o lokalnom problemu ili izazovu.

3. Kada se grupe vrate s terenskog posjeta, zatražite da nacrtaju kartu zajednice. Trebali bi uključiti važne značajke kao što su granice, ceste, zgrade i ustanove. Trebali bi označiti pozitivne značajke (resurse) jednom bojom, a negativne značajke (probleme) drugom bojom. Razgovarajte s grupama o važnosti svake značajke i kako ti elementi doprinose ili predstavljaju izazov za zajednicu.

4. Nakon što grupe završe svoje karte, vodite ih tako da razmisle o sljedećim pitanjima:

- Koje bi probleme prioritizirali za rješavanje kao grupa?
- Koji su problemi najhitniji ili imaju najozbiljnije posljedice?
- Koje snage ili resurse u zajednici bi mogli koristiti za rješavanje tih problema?
- S kim bi u zajednici mogli surađivati u rješavanju tih problema?

5. Nakon završetka refleksije, pozovite svaku grupu da predstavi svoju kartu i zaključke ostalim učesnicima. Svaka grupa trebala bi imati 3 minute da objasni problem koji su prioritizirali i zašto bi to bila dobra polazna točka za projekt Servisnog-Učenja.

6. Zaključite sesiju podsjećanjem učesnika da projekt Servisnog-Učenja uključuje nekoliko faza, uključujući dobivanje podrške zajednice i razvoj akcijskih planova. Ova karta je samo prvi korak u procesu.

7. Završite sesiju pitanjima za raspravu:

- Koje su snage ove vježbe? Koje su njezine potencijalne slabosti?
- Šta ste osobno naučili iz ove vježbe?
- Kako ova vježba može smisljeno uključiti zajednicu?
- Mislite li da će mapiranje zajednice biti koristan alat za vašu djecu/mlade?
- Šta mislite koji je sljedeći korak u razvoju projekta Servisnog-Učenja?

Potreban materijal:

- Flipchart
- Markeri u različitim bojama
- Boce vode za svakog učesnika i energetska pločica za svakog učesnika

Fotografisanje

Trajanje: 45 - 60 minuta

- 10 minuta uvod + instrukcije
- 20 minuta za fotografsku aktivnost
- Dodatno vrijeme za pregled i diskusiju o fotografijama (približno 15-20 minuta)

Opis:

Ova aktivnost je pogodna kao uvod u temu mapiranja potreba zajednice. Fokusira se više na mapiranje problema/potreba lokalne sredine u smislu fizičkog prostora, ali se može koristiti i za socijalni aspekt. U tom slučaju, u uvodu ćemo dodati diskusiju na temu "zajednice" kako je razumijemo u Servisnom-Učenju, tko sve može biti zajednica, itd.

Upute za voditelja:

1. Podijelite učesnike u manje grupe (4-5 osoba).
2. Dajte svakoj grupi crveni i zelen kartonski okvir.
3. Uputite grupe da obilaze zgradu ili njenu okolinu i fotografiraju koristeći okvire.
  - Koristite zeleni okvir za područja koja su ugodna ili dobro uređena.
  - Koristite crveni okvir za područja koja su problematična, zapuštena ili kojima treba poboljšanje.

4. Dajte grupama 20 minuta za fotografiranje.
5. Nakon fotografiranja, okupite sve učesnike zajedno i pregledajte fotografije.
6. Za fotografije snimljene crvenim okvirom, utvrdite specifične probleme ili poteškoće prisutne u tim područjima.
7. Potaknite učesnike da razmisle o alternativnim načinima mapiranja problema i potreba koje oni ili djeca/mladi mogu koristiti u budućnosti.
8. Zapišite predložene metode na flipchart za narednu diskusiju.

Potreban materijal:

- 2 kartonska okvira po grupi (jedan crveni i jedan zeleni)
- Flipchart papir, markeri
- Projektor (opcionalno)

3 PPP u projektima Servisnog-Učenja

Trajanje: 60-80 minuta

- Uvod - 5 minuta
- 20 minuta za prvi dio aktivnosti (mapiranje koraka Servisnog-Učenja)
- 5-10 minuta za grupe da razmijene i rasprave svoje flip chartove
- 10 minuta za označavanje koraka
- 10 minuta za aktivnost vremenske crte (povezivanje koraka Servisnog-Učenja s mjesecima)
- 5-20 minuta za grupne prezentacije i refleksiju

Opis:

Ova struktura vodi voditelja kroz korake, osiguravajući da mogu učinkovito voditi aktivnost dok uključuju učesnike u smislene rasprave o Servisnom-Učenju.

Upute za voditelja:

1. Početno postavljanje:

- Podijelite učesnike u grupe od 4-5.
- Svakoj grupi dajte kratak opis projekta Servisnog-Učenja, uključujući cilj aktivnosti, predmete s kojima se projekt povezuje i uključene aktivnosti.
- Objasnite zadatak: svaka grupa treba raščlaniti korake projekta Servisnog-Učenja, od mapiranja potreba do proslave, uključujući međukorake.
- Podijelite vizualni dijagram procesa Servisnog-Učenja (npr. dijagram tijeka S-U) kao pomoć u razmišljanju.
- Postavite tajmer na 20 minuta za grupe da mapiraju korake Servisnog-Učenja na flip chartu.

2. Grupni rad (20 minuta):

- Uputite grupe da zajedno rade na detaljnom definiranju koraka procesa Servisnog-Učenja na flip chartu. Trebali bi uključiti:
  - Mapiranje potreba
  - Razvijanje cilja/eva aktivnosti za zajednicu
  - Planiranje aktivnosti
  - Izvršavanje aktivnosti za zajednicu
  - Refleksija o procesu
  - Proslava ostvarenih rezultata

- Međukoraci (poput praćenja napretka, prilagođavanja planova, itd.)
- Potaknite kreativnost i osigurajte da svi članovi grupe doprinesu.

3. Grupna razmjena i povratne informacije (5-10 minuta):

- Kada istekne 20 minuta, zatražite od grupa da razmijene flip chart s drugom grupom.
- Neka grupe pregledaju flip chart koji je stvorila druga grupa i promisle o tome kako su pristupili zadatku.
- Trebali bi dodati svoje uvide, prijedloge ili ideje na flip chart koji je druga grupa pripremila.

4. Dodjeljivanje uloga (post-it papirići) (15-20 minuta):

- Podijelite obojene ljepljive post-it papiriće svakoj grupi. Svaka boja će predstavljati različitu razinu uključenosti ili odgovornosti u procesu Servisnog-Učenja:
  - Žuta: Djeca/mladi mogu samostalno izvršiti ovaj korak
  - Narančasta: Djeca/mladi mogu napraviti ovaj korak uz vodstvo nastavnika/radnika s mladima
  - Crvena: Djeca/mladi mogu sudjelovati u ovom koraku, ali zahtijevaju snažno vodstvo nastavnika/radnika s mladima
  - Plava: Uloga nastavnika/radnika s mladima u ovom koraku
  - Zelena: Uloga vanjske strane (npr. školsko vodstvo, organizacije u zajednici, druge grupe)
- Neka grupe postavle odgovarajuće obojene ljepljive post-it papiriće pored svakog koraka na flip chartu. Mogu to raditi individualno ili u grupama, ovisno o dinamici i komunikacijskim vještinama učesnika.
- Nakon što završe, stavite sve flip chartove u sredinu prostorije za prezentaciju.

5. Grupne prezentacije i refleksija (15-20 minuta):

- Zatražite od svake grupe da prezentira svoje korake S-U i uloge koje su dodijelili koristeći ljepljive post-it papiriće.
- Facilitirajte raspravu o ciljevima aktivnosti, naglašavajući važnost angažmana i sudjelovanja djece/mladih u projektima Servisnog-Učenja. Možete uvesti koncept "ljestvi sudjelovanja", objašnjavajući kako djeca/mladi mogu postupno preuzimati više odgovornosti kako projekt napreduje.
- Istaknite ulogu nastavnika/radnika s mladima tokom procesa i važnost pažljivog planiranja u projektima Servisnog-Učenja.

6. Planiranje vremenske crte (10 minuta):

- Podijelite kartice s mjesecima školske godine napisanim na njima.
- Zatražite od učesnika da dodijele svaki korak projekta Servisnog-Učenja specifičnom mjesecu ili vremenskom okviru tokom (školske) godine.
- Dozvolite 10 minuta da organiziraju korake na vremenskoj crti.
- Neka grupe prezentiraju svoje vremenske crte i rasprave važnost planiranja, postavljanja realističnih očekivanja i ne ubrzavanja procesa.

7. Rasprava o fazi planiranja:

- Zaključite raspravu naglašavajući da je faza planiranja projekta Servisnog-Učenja ključna i ne bi se trebala požurivati.
- Raspravite kako su priprema, osiguravanje dozvola i drugi logistički zadaci vrijedne prilike za učenje za djecu/mlade.

Potrebni materijali:

- Flip chart i markeri
- Opis projekta Servisnog-Učenja za svaku grupu (kratak opis s ciljem aktivnosti, povezanim predmetima i projektnim aktivnostima)

- Vizualni dijagram koraka Servisnog-Učenja (za inspiraciju)
- Obojene ljepljivi post-it papirići (žuti, narančasti, crveni, plavi, zeleni)
- Kartice s mjesecima školske godine za aktivnost vremenske crte za svaku grupu

Napomena: Aktivnost se može facilitirati dijeljenjem prvog dijela - opisivanja pojedinačnih koraka projekta među grupama u blokovima (1- mapiranje, priprema za provedbu Servisnog-Učenja + međukoraci, 2- podjela zadataka, provedba + međukoraci, 3- evaluacija, proslava + međukoraci). Aktivnost s definiranjem vremenskog rasporeda također je opcionalna.

Nemoguća misija

Trajanje: 60 minuta

Opis:

Ova aktivnost skreće pažnju na važnost akcije unutar Servisnog-Učenja i naglašava važnost uloge nastavnika/radnika s mladima unutar projekta. Učesnici će se naći u ulogama koje djeca/mladi obično imaju tokom projekta Servisnog-Učenja. Na kraju, oni reflektiraju o ovom iskustvu i zatim diskutiraju o ulozi nastavnika/radnika s mladima u procesu događaja.

Upute za voditelja:

1. Voditelj dijeli članove grupe u manje grupe (maksimalno 8 članova). Voditelj će objasniti da je zadatak grupe završiti dobivene zadatke u određenom vremenu. Završavanje zadataka se sastoji od 4 faze:

1. Faza - članovi grupe imaju 3 minute da se dogovore o strategiji za završavanje sljedećih zadataka
2. Faza - nakon tri minute prestaju pričati, imaju 4 minute da završe
3. Faza - nakon isteka vremena (ukupno 7 minuta), provjerit ćemo završetak zadataka
4. Faza - refleksija o igri.

2. Voditelj priprema štopericu i otkriva zadatke (možete pokazati zadatke koje treba završiti na prezentaciji/flipchartu ili ih unaprijed pripremiti tiskane na papiru za učesnike).

3. Nakon isteka vremena, dolazi do refleksije, učesnici još uvijek ostaju u grupama kako su završili pojedinačne zadatke.

Refleksija nakon igre sastoji se od ovih zadataka:

- Na prstima ruke od 1 do 10 pokažite kako ste se osjećali dok ste završavali zadatke?
- Na prstima ruke od 1 do 10 pokažite koliko ste bili uključeni u završavanje zadataka?
- Opišite kako je sve prošlo? Šta ste prvo napravili, drugo...?
- Tko je došao s idejama, tko je koordinirao i tko je kontrolirao?
- Na koji način je aktivnost povezana s temom: uloga nastavnika/radnika s mladima tokom projekta - provođenja?

4. Voditelj postavlja grupi pitanje: Šta mislite da je potrebno napraviti dok djeca/mladi provode ovu aktivnost u zajednici? Voditelj pušta učesnike da predlože i dodaju prikladne aktivnosti.

Uloga nastavnika/radnika s mladima ovisi o modelu Servisnog-Učenja i dobi djece/mladih, ali se uglavnom sastoji od stvaranja prostora za učenje kroz aktivnosti u zajednici.

Tokom provođenja aktivnosti, nastavnik/radnik s mladima bi trebao:

- Poboljšati ukupnu korist iskustva Servisnog-Učenja.
- Razjasniti obaveze, očekivanja i uloge.
- Održavati fokus na ishodima učenja i razvoja.

- Podržavati djecu/mlade tokom provođenja aktivnosti.
- Poticati interpersonalna i interkulturalna iskustva.
- Pomoći u upravljanju promjenama tokom provođenja projekta Servisnog-Učenja.
- Osigurati nadzor i sigurnost.
- Održavati energiju i entuzijazam.
- Dokumentirati iskustva i pripremiti refleksiju.
- Biti aktivan.

Potreban materijal:

- Flipchart/prezentacija sa zadacima/tiskani zadaci
- Radni list: Primjeri zadataka za grupe:

1. Donesite 3 različita kamena
2. Izgradite totemski stub (najmanje 30 cm visok) koji predstavlja grupu dostupnih predmeta
3. Napišite ženska imena na kratku abecedu
4. Donesite 3 lista sa različitim stabala
5. Sakupite 10 datuma rođenja i imena prisutnih
6. Otpjevajte dio pjesme
7. Tri člana grupe moraju napraviti po 20 čučnjeva
8. Izmislite rimu od 4 stiha o četvrtku
9. Obucite jednog člana grupe s još 6 komada odjeće drugih članova grupe
10. Smislite meni za ručak za svaki dan u tjednu
11. Napravite 3 papirnata aviona
12. Fotografirajte sve članove grupe
13. Smislite 5 različitih razloga zašto je bolje biti danas na edukaciji nego kod kuće
14. Zbrojite veličine stopala svih članova edukacije
15. Zbrojite prozore u prostoriji
16. Pokažite nešto vezano za ekologiju

Uvod u refleksiju

Trajanje: 40 min.

- 8 minuta za grupni rad (za analizu studija slučaja i utvrđivanje ishoda učenja)
- 15 minuta za grupne prezentacije i diskusiju
- 10 minuta za sumiranje diskusije i uvođenje teorijske osnove

Uputstva za voditelja:

1. Početak:

- Podijelite učesnike u male grupe.
- Dajte svakoj grupi različitu studiju slučaja koja opisuje projekt Servisnog-Učenja. Osigurajte da studije slučaja pokrivaju različita područja (npr. rad sa starijim osobama u ustanovi socijalne skrbi, poboljšanje javnih prostora, zaštita okoliša, rad sa zajednicom, itd.).

2. Grupni rad (8 minuta):

- Uputite svaku grupu da analizira dobivenu studiju slučaja i utvrdi šta su djeca/mladi naučili kroz iskustvo Servisnog-Učenja opisano u projektu.
- Potaknite grupe da se fokusiraju i na formalne i neformalne ishode učenja, kao što su:
  - Znanja i vještine u predmetnom području
  - Lični rast (npr. odgovornost, komunikacija, timski rad)
  - Društvena svijest i svijest o zajednici
  - Zatražite da zapišu svoje zaključke na flipchart.

3. Grupne prezentacije (15-20 minuta):

- Nakon grupnog rada, zatražite od svake grupe da predstavi svoje nalaze. Trebaju objasniti šta su djeca/mladi naučili kroz provedbu projekta i zašto vjeruju da su to bili ključni ishodi.
- Nakon što sve grupe predstavljaju svoj rad, facilitirajte diskusiju sa sljedećim glavnim pitanjima:
  - "Kako znate šta su djeca/mladi stvarno naučili iz ovih projekata?"
  - "Kako možete osigurati da djeca/mladi nauče ono šta ste utvrdili kao ključne ishode?"
  - "Koje korake ćete poduzeti kako biste osigurali postizanje ovih ishoda učenja?"

4. Diskusija i refleksija (10 minuta):

- Sumirajte glavne nalaze diskusije. Naglasite važnost refleksije u procesu Servisnog-Učenja i ulogu koju ima u osiguravanju da djeca/mladi efektivno uče.
- Predstavite teorijsku osnovu o refleksiji u Servisnom-Učenju. Objasnite da je refleksija ključni element Servisnog-Učenja jer pomaže djeci/mladima da povežu svoja iskustva sa svojim učenjem i osobnim razvojem.
- Predstavite različite metode refleksije koje se mogu koristiti u Servisnom-Učenju, kao što su:
  - Dnevnici ili refleksivni zapisi
  - Grupne diskusije ili debriefing
  - Kreativne metode poput umjetnosti, prezentacija ili pripovijedanja
- Zaključite naglašavajući da refleksija treba biti integrirana kroz cijeli proces Servisnog-Učenja, ne samo na kraju projekta.

Potreban materijal:

- Opisi studija slučaja različitih projekata Servisnog-Učenja (npr. rad sa starijim osobama u ustanovi socijalne skrbi, projekt poboljšanja javnih prostora, itd.)
- Flipchart i markeri za grupni rad i prezentacije

Refleksija u Servisnom-Učenju

Trajanje: 20 minuta

Opis:

Ova aktivnost upoznat će učesnike s važnošću refleksije u Servisnom-Učenju uspoređujući dva primjera rezultata refleksije—jedan sa refleksivnim aktivnostima i jedan bez njih. Također, vježba uključuje utvrđivanje razlika i predlaganje poboljšanja.

Upute za voditelja:

1. Dodjeljivanje uloga (2 minute):

- "Na početku ove aktivnosti, dvoje učesnika dobit će posebne uloge. Jedan će biti aktivan i sudjelovati će i u grupnoj diskusiji, dok će drugi biti pasivan i promatrati. Uloga promatrača je važna za sljedeći dio aktivnosti. Molimo vas da zabilježite šta primjećujete tokom ove aktivnosti."
- "Aktivni učesnik će se uključiti kao i obično, dok će pasivni učesnik samo promatrati šta se događa."

2. Predstavljanje primjera (5 minuta):

- "Predstaviti ću dva primjera rezultata refleksije: jedan je dobra refleksija koja uključuje aktivnosti tokom trajanja projekta, a drugi je loša/siromašna refleksija bez refleksivnih aktivnosti."
- "Pogledajmo ova dva primjera i razgovarajmo: 'Koja je glavna razlika među njima?' Šta se dogodilo u svakom slučaju, i šta nedostaje u lošijem primjeru?"

3. Grupna diskusija (10 minuta):

- "Razgovarajmo o ovim primjerima. Šta primjećujete u 'bogatom' primjeru, a nije prisutno u 'siromašnom' primjeru? Šta mislite da se ovdje dogodilo? Zašto je refleksija važna u Servisnom-Učenju?"
- "Zapisati ću vaša zapažanja na flip chart, ističući razlike između ova dva primjera."

4. Uvod u ciklus eksperimentalnog učenja (5 minuta):

- "Sada ću vam predstaviti na koncept eksperimentalnog učenja. Refleksija je ključni element u ciklusu učenja. Sada ću vam pokazati slajd koji objašnjava ciklus eksperimentalnog učenja, u kojem refleksija ima ključnu ulogu."
- "Vraćajući se na primjere o kojima smo razgovarali, kako bismo mogli poboljšati refleksiju u lošem primjeru da bude sličnija dobrom primjeru?"

5. Pitanja za raspravu:

- "Koje su bile ključne razlike između primjera?"
- "Zašto je refleksija ključni dio Servisnog-Učenja?"
- "Koje praktične korake možemo poduzeti da poboljšamo refleksiju u našem vlastitom podučavanju?"

Potreban materijal:

- Flipchart i markeri
- Slajdovi sa primjerima rezultata refleksije (jedan dobar i jedan loš)
- Slajd o ciklusu iskustvenog učenja

Radni list: Primjeri refleksije

Slajd 1- dobra refleksija

Ovo je prvi put da sam se suočila sa korisnošću svojeg znanja za praktični problem s kojim sam se suočavala. Prije se sve šta sam naučila činilo vrlo apstraktnim, sad to stvarno ima smisla. Mislila sam da će biti puno lakše. Bilo je puno komunikacije, nesporazuma, kompromisa. Partner iz zajednice je bio zauzet i morali smo se prilagoditi njegovom rasporedu. Srećom imala sam tim i uspjeli smo podijeliti teret projekta. Naučila sam puno o svojoj budućoj profesiji. Jedva čekam da počnem raditi. Partneru iz zajednice svidio se projekt i ostat ćemo u kontaktu za buduću suradnju. Možda ćemo surađivati na nekom sljedećem projektu. (Nensi, 2016)

Slajd 2- loša refleksija

Sudjelovao sam malo, ali na kraju nisam ništa naučio. Mislim da je to bilo gubljenje vremena. Ne vidim smisao zašto bih radio tako komplicirane stvari i posvetio toliko vremena aktivnosti za koju ne dobivam

novac. Projekt nije imao nikakve veze s onim šta smo radili na nastavi. Mogao sam bolje i učinkovitije koristiti svoje vrijeme. Partner iz zajednice bio je potpuno nezainteresiran za naš projekt. Bili smo samo uljezi u njegovom super zauzetom rasporedu. (John, 2017)

Refleksija – nivoi, vrste i pitanja

Trajanje: 35 minuta

Opis:

Ova vježba poziva učesnike da razmisle o različitim trenucima refleksije tokom edukacije. Cilj je prepoznati kada se refleksija dogodila, o čemu se razmišljalo i koja su pitanja korištena. Ova aktivnost potiče učesnike na prepoznavanje ključnih aspekata refleksije u Servisnom-Učenju.

Upute za voditelja:

1. Poticaj za grupnu refleksiju (5 minuta):

- "Započnimo s osvrtom na edukaciju na kojoj upravo sudjelujete. Može li netko navesti u kojim smo trenucima tokom ove edukacije radili refleksiju?"
- Voditelj zapisuje odgovore na flipchart.

2. Utvrđivanje trenutaka refleksije (10 minuta):

- "Za svaki trenutak koji spomenete, dodati ćemo vrijeme ili dio edukacije kada se refleksija dogodila. To će nam pomoći u razumijevanju kako je refleksija integrirana tokom aktivnosti."
- Voditelj zapisuje vremena refleksijskih trenutaka pored odgovarajućih odgovora na flipchartu.

3. O čemu se razmišljalo? (10 minuta):

- "Hajmo sada razgovarati o čemu smo zapravo razmišljali tokom ovih trenutaka. Koje su bile teme, izazovi ili ideje o kojima smo razmišljali?"
- Voditelj dodaje razine refleksije (npr. lični, teorijski, praktični, itd.) na flipchart.

4. Korištena refleksijska pitanja (5 minuta):

- "Koja specifična pitanja smo koristili u vođenju refleksije? Možete li se sjetiti nekih pitanja koja su vam pomogla da dublje razmišljate tokom naših refleksivnih trenutaka?"
- Voditelj zapisuje refleksijska pitanja koja grupa spominje na flipchart.

5. Pitanja za raspravu:

- "Zašto je važno reflektirati u različitim trenucima tokom edukacije?"
- "Kako su vam različite vrste refleksije (osobna, teorijska, praktična) pomogle u stjecanju uvida?"
- "Kako možete primijeniti ove tehnike refleksije u svojoj nastavnoj praksi ili radu?"

Potreban materijal:

- Flipchart i markeri

Zašto refleksija i procjena

Trajanje: 30 minuta

Opis:

Ova aktivnost je osmišljena da pomogne učesnicima da razumiju važnost refleksije i evaluacije u projektima Servisnog-Učenja (S-U). Refleksija omogućava pojedincima da razmišljaju o svojim iskustvima, dok evaluacija uključuje procjenu tih iskustava prema određenim kriterijima. Aktivnost uključuje grupni rad u kojem učesnici razmišljaju o značenju ovih pojmova i predstavljaju svoje refleksije kroz vježbu izrade statua. Nakon predstavljanja svojih statua, grupe će sudjelovati u kratkoj diskusiji i analizi kako bi razjasnile razliku između refleksije i evaluacije, i zašto su obje ključne za uspjeh S-U projekata.

Upute za voditelja:

1. Započnite aktivnost objašnjavajući važnost refleksije i evaluacije. Razjasnite razliku: refleksija je razmišljanje o iskustvima, dok evaluacija uključuje procjenu tih iskustava prema utvrđenim kriterijima.
2. Vodite grupu u kratkoj diskusiji o tome zašto su refleksija i evaluacija važne u projektima Servisnog-Učenja. Koristite prazan flipchart da zapišete odgovore učesnika na pitanja:
  - Zašto su evaluacija i refleksija važne?
  - Šta procjenjujemo /O čemu reflektiramo u projektima Servisnog-Učenja?
3. Zatražite od učesnika da razmisle o tome šta refleksija za njih znači i neka svaka grupa napravi statuu koja predstavlja njihovu ideju refleksije. Ohrabrite ih da rade zajedno 15 minuta.
4. Nakon što grupe završe sa kreiranjem svojih statua, pozovite svaku grupu da predstavi svoju statuu ostalim učesnicima. Druge grupe će komentirati statue, diskutirajući je li refleksija jasno predstavljena i istražujući uloge figura u svakoj statui.
5. Nakon svake prezentacije, postavite dodatna pitanja, kao što su:
  - Šta statua predstavlja?
  - Je li refleksija jasna?
  - Koju ulogu ima svaka osoba ili figura u statui?
6. Kada sve grupe predstave svoje statue, okupite učesnike za grupnu refleksiju. Podijelite ključne uvide o ulozi refleksije i evaluacije u projektima Servisnog-Učenja, dotičući se tema kao što su:
  - Važnost refleksije i evaluacije za praćenje snaga i slabosti projekta.
  - Kako evaluacija pomaže u praćenju osobnog rasta i razvoja tima.
  - Zašto su samoprocjena i iskrena povratna informacija ključni u projektima Servisnog-Učenja.
7. Zaključite aktivnost objašnjavajući da se evaluacija i refleksija događaju nakon svakog projekta Servisnog-Učenja, obično tokom evaluacijskih sastanaka koji se održavaju svakih 4-6 mjeseci. Ovi sastanci pomažu timu da uči iz prošlih projekata i planira budućnost.

Potreban materijal:

- Flipchart
- Markeri
- Prazan prostor za grupnu prezentaciju statua (ili predmeti za izgradnju statua, ovisno o dostupnosti resursa)

Standardi kvalitete za projekte Servisnog-Učenja

Trajanje: 60 minuta

Opis: Ova aktivnost osigurava razumijevanje Standarda Servisnog-Učenja kao glavnih aspekata kvalitete za svaku ideju Servisnog-Učenja i kako različite faze projekta Servisnog-Učenja trebaju izgledati u smislu procesa i konačnih rezultata. Na primjer, ako promatramo standarde angažmana djece/mladih, važno je razumjeti šta znači raditi s djecom/mladima koji razvijaju, provode i evaluiraju projekt Servisnog-Učenja.

Prihvatanje Standarda kvalitete kao smjernica kvalitete u projektima Servisnog-Učenja utječe na stavove nastavnika ili radnika s mladima u radu s djecom/mladima: koju ulogu odrasli preuzimaju dok rade s djecom/mladima - ulogu facilitiranja i mentorstva ili preuzimanje procesa i tijeka rada.

Upute za voditelja:

1. Za ovu aktivnost potrebno je koristiti radni list Standardi kvalitete za učenje zalaganjem u zajednici.
2. Naglasite učesnicima da ćete tokom ove aktivnosti proći kroz sve standarde kvalitete S-U i vidjet ćete kako se svaki kriterij može postići i kroz koje projekte/inicijative.
3. Pobrinite se da prođete kroz sve kriterije standarda kvalitete S-U, jedan po jedan, i da ih razumiju svi učesnici.

Potreban materijal:

Radni list – Standardi kvaliteta za učenje zalaganjem u zajednici

Radni list – Standardi kvaliteta za učenje zalaganjem u zajednici

1. Angažman djece/mladih odgovara na stvarnu potrebu ili pravi problem u okruženju, odnosno zajednici. Djeca ili mladi aktivno sudjeluju u odabiru i planiranju vlastitog angažmana i preuzimaju zadatke koji imaju smisla i korisni su.

Učenje zalaganjem u zajednici počinje angažiranjem djece ili mladih. Ako smatraju da su njihova znanja i vještine potrebni i da mogu korisno pridonijeti, učinkoviti su u zajednici. Djelovanjem se pobuđuje njihova znatiželja i raste njihova motivacija te su svjesni u kojoj mjeri njihov angažman utječe na zajednicu. Za razliku od toga, dosadne i beznačajne aktivnosti mogu rezultirati demotivacijom i odbijanjem projekta. Da bi bili sposobni zajednički utvrditi stvarnu potrebu ili stvarne potrebe u fazi istraživanja, djeca/mladi trebaju biti uključeni od samog početka – moraju osvijestiti da se nešto mora napraviti u zajednici. Važno je da djeca/mladi preuzmu zadatke koje mogu izvršiti u skladu sa svojim znanjem, vještinama i interesima, koje će doživjeti kao vlastitu „misiju“. Time se sprječava da se djeca/mladi osjećaju kao višak ili teret.

2. Projekti su dio redovitog nastavnog procesa te su integrirani u nastavni sadržaj.

Glavni cilj Servisnog-Učenja jest da djeca i mladi nauče kako praktično primjenjivati znanje dok su angažirani u zajednici i nude osmišljenu aktivnost. I obrnuto, da mogu obogatiti nastavu vlastitim iskustvom. Pritom se znanje stečeno u školi ili u klubovima mladih stavlja u kontekst. Da citiramo Johna Deweyja, „znanje kojeg se prisjećamo“ postaje „razumno znanje“ koje se može prenijeti na druge situacije. Posebna značajka Servisnog-Učenja jest bliska povezanost između namjernog i socijalnog učenja – osigurava obostranu korist. Važna je i veza s procesima stvarnog učenja ili izgradnje kapaciteta u organizacijama mladih kako bi se motivirala djeca/mladi koji se ne bi dobrovoljno angažirali izvan škole. Učenje zalaganjem u zajednici podrazumijeva i razvoj inovacija u poučavanju, oblik učenja koji zahtijeva veći angažman. Učenje zalaganjem u zajednici čini poučavanje životnijim i usmjerenim na djelovanje.

3. Redovito s provodi redovita i planirana refleksija o iskustvu djece/mladih

Refleksija je dio povezivanja osobnog iskustva proizašlog iz angažmana u zajednici i mentoriranja školskih klubova za učenje / klubova mladih jer se iskustvo stečenog znanja mora zajedno tumačiti kako bi se bolje razumjelo. To se vježba reflektiranjem. Razmišljanje o pitanjima usmjerenima na sadržaj, kontekst i značenje pojedinčeva iskustva čini angažman učenika smislenim. Osvijeste se neke snage i slabosti te učesnicima postanu jasne, olakšava se prijenos stručnog znanja te se vježba razvoj sposobnosti (npr. rješavanje složenog problema, upravljanje vlastitim procesom učenja).

Primjer kružnog toka refleksije: konkretno iskustvo (npr. skrb za dijete izbjeglicu) → stjecanje drugačijih perspektiva (npr. Šta je to imigrant? Zašto postoje izbjeglice? Koja je moja uloga?) → Razvoj apstraktnih hipoteza (npr. Za miran suživot u našem gradu treba nam integracija. Integracija često započinje učenjem jezika) → Primjena u rješavanju problema (npr. Sljedećeg ću puta obavijestiti obitelj djeteta koje mentoriram o ponuđenim jezičnim tečajevima.)

4. Praktičan angažman djece/mladih odvija se izvan škole

Angažman u zajednici nudi djeci/mladima novo područje za učenje izvan školske organizacije / organizacije mladih. Dobivaju priliku svladati situacije koje se ne javljaju tokom „uobičajene“ školske svakodnevice ili na radionicama u organizacijama mladih. Vježbaju prenoseći svoje vlastito znanje i vještine iz „sigurnog skloništa“ školske organizacije / organizacije za mlade u „stvaran život“. Svojim angažmanom u zajednici ili u svojem dijelu grada uče kako zaista mogu pomoći ljudima. Kroz to iskustvo uče o značenju svojeg učenja i svojeg djelovanja.

Djeca/mladi dolaze u kontakt s ljudima koje inače ne bi nikad sreli (npr. iz različitih društvenih slojeva, različitih religija). Takvim se kontaktima grade mostovi sa zajednicom i izgrađuje socijalni kapital. Učenje se obogaćuje vanjskim stručnim znanjima iz gradske ili lokalne zajednice. Školska organizacija / organizacija mladih također može imati koristi od suradnje s partnerima jer učenje zalaganjem u zajednici uvijek podrazumijeva otvaranje školske organizacije / organizacije mladih prema zajednici, razvoj „škole u gradskom okrugu“.

5. Djeca/mladi su aktivno uključeni u planiranje projekta i oblikovanje aktivnosti Servisnog-Učenja

U Servisnom-Učenju nastavnici / radnici s mladima ili mentori mladih ne bi trebali dodjeljivati zadatke djeci/mladima. Umjesto toga, djeca/mladi imaju „pravi“ glas u projektu i trebaju donositi odluke u planiranju, provedbi i evaluaciji projekta Servisnog-Učenja te biti pod vodstvom odraslih. Time se povećavaju motivacija i osjećaj sudjelovanja („uključenosti“). Djeca/mladi oblikuju projekt tako da bude njihov („osjećaj vlasništva“) i vježbaju demokratski dijalog i donošenje odluka.

Djecu/mlade se potiče da pronađu vlastite projekte i preuzmu čim više odgovornosti. Temelj projekata Servisnog-Učenja jest ispitivanje problema i pronalazak projekata kojima treba pomoći. Samostalno određivanje i preuzimanje odgovornosti ključni su za lični razvoj i uspješno učenje u projektu.

Istraživači Standarda kvalitete

Trajanje: 90 min

Opis: Učesnici će kritički evaluirati projekte Servisnog-Učenja primjenjujući utvrđene Standarde kvalitete Servisnog-Učenja.

Upute za voditelja:

1. Recite učesnicima da će raditi u malim grupama kako bi pregledali i evaluirali stvarne primjere provedenih projekata Servisnog-Učenja. Svaka grupa dobit će detaljne opise koji uključuju informacije o ciljevima projekta, provedbi, ishodima i povratnim informacijama od učesnika i zajednice.
2. Ukratko objasnite svrhu aktivnosti evaluacije i kako je ona usklađena sa Standardima kvalitete Servisnog-Učenja. Spomenite im da ćete imati 2 aktivnosti za evaluaciju projekata - jedna će biti posvećena projektima koje su provele neformalne grupe/klubovi, a druga projektima iz škola.
3. Predstavite sve standarde kvalitete, osiguravajući da učesnici razumiju svaki od njih i kako se pojedini može koristiti kao kriterij za evaluaciju. Prođite kroz evaluacijski obrazac i uvjerite se da ga razumiju.

4. Svakoj grupi dodijelite 2 projekta.
5. Grupe će diskutirati u kojoj je mjeri projekt ispunio svaki standard, identificirati snage i slabosti, i predložiti poboljšanja za buduće projekte.
6. Recite im da vode bilješke jer će se o njima diskutirati u posebnoj aktivnosti.

Potreban materijal:

- Radni list: Matrica za evaluaciju po standardima kvalitete, tiskani S-U projekti, olovke

Standardi	Opis
<p>1. SVRSISHODNA AKTIVNOST ZA ZAJEDNICU</p> <p>Djeca/mladi odgovaraju na stvarnu potrebu ili pravi problem u okruženju, odnosno zajednici. Djeca ili mladi aktivno sudjeluju u odabiru i planiranju vlastitog angažmana i preuzimaju zadatke koji imaju smisla i korisni su.</p> <p>Učenje zalaganjem u zajednici počinje angažiranjem djece ili mladih. Ako smatraju da su njihova znanja i vještine potrebni i da mogu korisno pridonijeti, učinkoviti su u zajednici. Djelovanjem se pobuđuje njihova znatiželja i raste njihova motivacija te su svjesni u kojoj mjeri njihov angažman utječe na zajednicu. Za razliku od toga, dosadne i beznačajne aktivnosti mogu rezultirati demotivacijom i odbijanjem projekta.</p> <p>Ključna pitanja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Navedite aktivnosti Servisnog-Učenja tokom kojih su djeca/mladi učili i stekli potrebne vještine? 2. Opišite koje su aktivnosti djeca/mladi osmislili i proveli s obzirom na svoje sposobnosti i uzrast? Jesu li aktivnosti bile zanimljive za djecu/mlade? 3. Opišite vezu između onih postignuća koja su ostvorena tokom aktivnosti i/ili nastave i potreba lokalne zajednice (polazna točka Servisnog-Učenja)? 4. Kako su bili sigurni da je to ono šta je zajednici stvarno potrebno? 	
<p>2. POVEZANOST SA KURIKULUMOM</p> <p>Projekti su dio redovitog nastavnog procesa te su integrirani u nastavni sadržaj.</p> <p>Glavni cilj Servisnog-Učenja jest da djeca i mladi nauče kako praktično primjenjivati znanje. I obrnuto, da mogu obogatiti nastavu vlastitim iskustvom. To jest, ishodi kurikuluma trebaju biti povezani sa ciljevima aktivnosti u zajednici koji će na kraju rezultirati razvojem djece/mladih i zadovoljavanjem potreba zajednice. Na ovaj način, djeca/mladi koriste znanje naučeno u školi ili organizaciji u stvarnim situacijama, a razvijene vještine i znanje se prenose iz jedne situacije u drugu. Učenje zalaganjem u zajednici čini poučavanje životnijim i usmjerenim na djelovanje.</p> <p>Ključna pitanja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Opišite jesu li ishodi učenja i ciljevi aktivnosti bili uravnoteženi tokom pripreme projekta Servisnog-Učenja? 	

<p>2. Navedite vještine koje su djeca/mladi stekli tokom nastave, a koje su pomogle u provedbi aktivnosti?</p> <p>3. Navedite vještine koje su djeca/mladi stekli tokom provođenja aktivnosti, a koje su pomogle u učenju tokom nastave/rada u organizaciji?</p>	
<p>3. REFLEKSIJA - Redovita i planirana refleksija o iskustvu djece/mladih</p> <p>Refleksija je dio povezivanja osobnog iskustva proizašlog iz angažmana u zajednici i učenja, te bi zato trebala biti nid vodilja u cijelom procesu Servisnog-Učenja.</p> <p>U svakodnevnim aktivnostima, često se događa da među različitim zadacima i aktivnostima u radu i učionici, zanemarujemo razmišljanje o tome šta radimo i šta učimo. Ovaj prostor u praksi Servisnog-Učenja treba biti kreiran kroz strukturiranu i namjerno planiranu refleksiju. Fokusirano i svjesno vođenje promišljanja o vlastitom djelovanju potiče stručne kompetencije i omogućava njihovu integraciju u kurikulum (refleksija o vezi između učenja i djelovanja u zajednici). Dodatno, refleksija pomaže u planiranju i upravljanju djelovanjem (razmišljanje o tijeku projekta) i služi emocionalnom, socijalnom i osobnom razvoju djece/mladih (samorefleksija: npr. o očekivanjima i strahovima, mogućim predrasudama, osobnim promjenama). Djecu/mladu se ohrabruje da razumiju utjecaj vlastitih akcija i da promatraju svoja vlastita iskustva u širem kontekstu (refleksija o društvenom kontekstu djelovanja). Neke snage i slabosti postaju jasne i osviještene, olakšava se transfer stručnog znanja i vježba se razvoj sposobnosti (npr. kompleksno rješavanje problema, upravljanje vlastitim procesom učenja).</p> <p>Ključna pitanja:</p> <p>1. Koje prepreke su djeca/mladi predvidjeli na početku i na koje su naišli tokom provođenja Servisnog-Učenja?</p> <p>2. Jesu li djeca/mladi naučili kako znanje i vještine koje koriste i razvijaju tokom aktivnosti/projekta mogu biti povezani sa drugim segmentima njihova života? Navedite primjer.</p> <p>3. Jesu li aktivnosti refleksije vodile djecu/mlade da dublje promišljaju o kompleksnim problemima u zajednici ili njihovim vlastitim pretpostavkama, predrasudama i osobnoj odgovornosti u društvu? Navedite primjer.</p>	
<p>4. PARTNERSTVO SA ZAJEDNICOM</p> <p>U Servisnom-Učenju, djeca/mladi se zalažu za druge ljude u svojoj zajednici, ili za ekološka, kulturna ili politička pitanja. Angažman u zajednici nudi djeci/mladima novo područje za učenje izvan školske organizacije / organizacije mladih.</p>	

<p>Djeca/mladi otkrivaju nova mjesta za učenje, primjenjuju znanje i vještine u stvarnim kontekstima, uče o drugim životnim okruženjima i perspektivama, i oblikuju društvo. Imaju priliku ovladati situacijama koje im "uobičajena" svakodnevnica ne može osigurati. Vježbaju prenoseći svoje vlastito znanje i vještine iz „sigurnog skloništa” školske organizacije / organizacije za mlade u „stvaran život”. Takav izvannastavni/organizacijski angažman donosi sa sobom direktnu suradnju sa drugim ljudima i akterima u zajednici i kvartovima koje inače nikad ne bi susreli (npr. iz različitih društvenih slojeva, različitih religija). Takvi kontakti grade mostove unutar zajednica i grade socijalni kapital. Takvim se kontaktima grade mostovi sa zajednicom i izgrađuje socijalni kapital. S druge strane, vanjska ekspertiza iz zajednice se koristi za obogaćivanja učenja. Partneri vide jedni druge kao resurse i rade zajedno kako bi uspostavili zajedničku viziju, postavili ciljeve i proveli planove.</p> <p>Ključna pitanja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kako su djeca/mladi i partneri razvijali i proveli aktivnosti Servisnog-Učenja? 2. Navedite metode komunikacije između partnera i djece/mladih u vezi planova, aktivnosti i napretka? 3. Kako su partneri sudjelovali u refleksiji? 4. Kako su partneri sudjelovali u provedbi aktivnosti i proslavi završetka Servisnog-Učenja (uključujući primanje/davanje priznanja)? 5. Kako su partneri u Servisnom-Učenju sudjelovali u evaluaciji (jesu li i kako iskustva ispunila zajedničke ciljeve)? 	
<p>5. GLAS DJECE/MLADIH - Djeca/mladi su aktivno uključeni u planiranje i provedbu aktivnosti Servisnog-Učenja</p> <p>Učestvovanje u Servisnom-Učenju je više od obaveze, šta znači da djeca/mladi mogu donositi odluke i preuzimati odgovornost u učionici ili organizaciji. Ako se ovo ne dogodi i angažman je kvazi "propisan/obavezujući", upitno je jesu li djeca/mladi doživjeli angažman kao priliku za društveno učestvovanje. Dakle, ako djeca/mladi sudjeluju, trebali bi rasteretiti odrasle od neke odgovornosti i utjecaja. Pitanje je, u kojoj mjeri? Koje odluke djeca/mladi mogu donositi u Servisnom-Učenju? O čemu se može pregovarati, a o čemu ne? Odgovori na ova pitanja ovise o mnogim faktorima. To povećava motivaciju i osjećaj sudjelovanja. Djeca/mladi oblikuju projekt tako da bude njihov („osjećaj vlasništva”) i vježbaju demokratski dijalog i donošenje odluka.</p> <p>Djecu/mlade se potiče da pronađu vlastite projekte i preuzmu čim više odgovornosti. Temelj projekata Servisnog-Učenja jest ispitivanje problema. Samostalno određivanje i preuzimanje</p>	

odgovornosti ključni su za lični razvoj i uspješno učenje u projektu.

Ključna pitanja:

1. Kako su djeca/mladi bili uključeni u pripremu aktivnosti?

Kako je priprema projekta Servisnog-Učenja gradila povjerenje između djece/mladih i odraslih?

2. Kakav je bio omjer djece/mladih u donošenju odluka o Servisnom-Učenju?

3. Šta je bilo potrebno da se stvori atmosfera za refleksiju koja razvija osjećaj samopouzdanja i otvorenog izražavanja?

4. Kako su djeca/mladi sudjelovali u evaluaciji kvalitete i učincima iskustava tokom Servisnog-Učenja?

Standardi kvalitete Escape Room

Trajanje: 60 minuta

Opis: Ova aktivnost je nastavak aktivnosti Istraživači Standarda kvalitete i uključuje učesnike u zabavne aktivnosti rješavanja problema koji pojačavaju razumijevanje Standarda kvalitete Servisnog-Učenja. Aktivnosti se mogu raditi i odvojeno.

Učesnici su dio tima Servisnog-Učenja koji mora riješiti zagonetke povezane sa standardima kvalitete Servisnog-Učenja kako bi otključali škrinju s blagom koja sadrži "Ključ za utjecajno učenje". Svaka zagonetka odgovara različitom standardu, a rješavanje svih zagonetki će pomoći učesnicima da "pobjegnu" i otključaju blago.

Upute za voditelja:

1. Osmisliti zagonetke i izazove povezane sa standardima kvalitete. Ovo bi trebalo uključivati zagonetke, logičke slagalice i zadatke koji zahtijevaju primjenu standarda na zamišljene scenarije.
2. Izabрати temu za sobu za bijeg (eng. *escape room*) koja se odnosi na učenje zalaganjem u zajednici, kao šta je "Spasi projekt zajednice" ili "Otključaj Standarde kvalitete", kako bi se dodala relevantnost i angažman.
3. Osigurati da svako rješenje zagonetke vodi do sljedeće, kulminirajući u konačnom "bijegu".
4. Podijeliti učesnike u male timove, naglašavajući suradničku prirodu sobe za bijeg.
5. Upoznati timove s temom i pričom sobe za bijeg. Objasniti da trebaju primijeniti svoje znanje o standardima kvalitete kako bi riješili zagonetke i "spasili" projekt.
6. Timovi rade kroz zagonetke, a svaki riješeni izazov otkriva sljedeći trag. Na primjer, rješavanje zagonetke o postavljanju mjerljivih ciljeva moglo bi otključati kod za kutiju koja sadrži sljedeći zadatak.
7. Poticati kreativno razmišljanje i primjenu naučenih koncepata. Zagonetke bi trebale biti dizajnirane za praktičnu primjenu standarda.
8. Postaviti vremensko ograničenje kako bi se dodala hitnost i simulirali pritisci upravljanja projektima iz stvarnog svijeta.
9. Nakon što je soba za bijeg završena (ili istekne vrijeme), održati aktivnost za razmjenu iskustava sa svim učesnicima.
10. Pregledati svaku zagonetku i njenu vezu sa standardima kvaliteta, naglašavajući ispravnu primjenu i njihov utjecaj na rješavanje sobe za bijeg. Također, kako je to utjecalo na uspjeh sobe za bijeg.
11. Pozvati učesnike da podijele svoja promišljanja o tome kako im je aktivnost pomogla da razumiju važnost primjene standarda kvalitete u stvarnim projektima Servisnog-Učenja.

Potreban materijal:

- Kutije/Kuverte
- Kombinacijske brave ili ključevi
- Štoperica
- Olovke
- A4 papiri
- Tiskani radni list sa zagonetkama
- [Escape Room Puzzles - Google Docs](#)
- [Escape Room Concept: "Unlock the Secrets of Quality Service-Learning" - Google Docs](#)

Slagalica Standardi kvalitete

Trajanje: 30 minuta

Opis:

U ovoj aktivnosti učesnici će se fokusirati na Standarde kvalitete za uspješnu praksu Servisnog-Učenja kako bi provjerili vlastite stavove prema osnovnim komponentama kvalitete projekata Servisnog-Učenja. Aktivnost će osigurati dubinsku analizu u kojoj mjeri učesnici podučavaju ili facilitiraju svoj rad s djecom ili mladima.

Upute za voditelja:

1. Dati kratak pregled šta su Standardi kvalitete za uspješnu praksu Servisnog-Učenja, zašto su važni i koji standardi kvalitete su važni za projekte Servisnog-Učenja. To može biti u obliku usmene prezentacije, sa ili bez power point prezentacije.
2. Podijeliti učesnike u grupe. Formirati 5 grupa - svaka da radi na jednom od 5 standarda kvalitete. U slučaju više grupa - možete dati isti standard kvalitete dvjema ili više grupa za diskusiju. U slučaju manjeg broja grupa za edukaciju možete imati parove ili trojke da pokriju sve standarde.
3. Podijeliti radni list svakoj grupi i uputiti ih da:
  - Pročitaju sadržaj iz radnog lista.
  - Razmisle individualno: šta je važno za mene u vezi sadržaja standarda i koje koristi će imati moja djeca/mladi ako je ovaj standard ispunjen u projektu Servisnog-Učenja; koja pitanja se javljaju čitajući standard na radnom listu.
  - U grupi: podijelite svoje individualne odgovore. Napravite jednu zajedničku grupnu prezentaciju.
  - Plenarno svaka grupa dijeli svoj rad: predstavlja/čita Standard; predstavlja šta je važno, koristi za djecu/mlade i postavljena pitanja.
4. Na kraju voditelj daje konačni zaključak imajući u vidu sve prezentacije.

Potreban materijal:

- Flipchart papir
- Markeri
- Radni list: Standardi kvalitete za učenje zalaganjem u zajednici

Radni list: - Standardi kvalitete za učenje zalaganjem u zajednici

1. Angažman djece/mladih odgovara na stvarnu potrebu ili pravi problem u okruženju, odnosno zajednici. Djeca ili mladi aktivno sudjeluju u odabiru i planiranju vlastitog angažmana i preuzimaju zadatke koji imaju smisla i korisni su.

Učenje zalaganjem u zajednici počinje angažiranjem djece ili mladih. Ako smatraju da su njihova znanja i vještine potrebni i da mogu korisno pridonijeti, učinkoviti su u zajednici. Djelovanjem se pobuđuje njihova znatiželja i raste njihova motivacija te su svjesni u kojoj mjeri njihov angažman utječe na zajednicu. Za razliku od toga, dosadne i beznačajne aktivnosti mogu rezultirati demotivacijom i odbijanjem projekta.

Da bi bili sposobni zajednički utvrditi stvarnu potrebu ili stvarne potrebe u fazi istraživanja, djeca/mladi trebaju biti uključeni od samog početka – moraju osvijestiti da se nešto mora napraviti u zajednici. Važno je da djeca/mladi preuzmu zadatke koje mogu izvršiti u skladu sa svojim znanjem, vještinama i interesima, koje će doživjeti kao vlastitu „misiju“. Time se sprječava da se djeca/mladi osjećaju kao višak ili teret.

2. Projekti su dio redovitog nastavnog procesa te su integrirani u nastavni sadržaj.

Glavni cilj Servisnog-Učenja jest da djeca i mladi nauče kako praktično primjenjivati znanje dok su angažirani u zajednici i nude osmišljenu aktivnost. I obrnuto, da mogu obogatiti nastavu vlastitim iskustvom. Pritom se znanje stečeno u školi ili u klubovima mladih stavlja u kontekst. Da citiramo Johna Deweyja, „znanje kojeg se prisjećamo“ postaje „razumno znanje“ koje se može prenijeti na druge situacije. Posebna značajka Servisnog-Učenja jest bliska povezanost između namjernog i socijalnog učenja – osigurava obostranu korist. Važna je i veza s procesima stvarnog učenja ili izgradnje kapaciteta u organizacijama mladih kako bi se motivirala djeca/mladi koji se ne bi dobrovoljno angažirali izvan škole. Učenje zalaganjem u zajednici podrazumijeva i razvoj inovacija u poučavanju, oblik učenja koji zahtijeva veći angažman. Učenje zalaganjem u zajednici čini poučavanje životnijim i usmjerenim na djelovanje.

3. Redovito s provodi redovita i planirana refleksija o iskustvu djece/mladih

Refleksija je dio povezivanja osobnog iskustva proizašlog iz angažmana u zajednici i mentoriranja školskih klubova za učenje / klubova mladih jer se iskustvo stečenog znanja mora zajedno tumačiti kako bi se bolje razumjelo. To se vježba reflektiranjem. Razmišljanje o pitanjima usmjerenima na sadržaj, kontekst i značenje pojedinčeva iskustva čini angažman učenika smislenim. Osvijeste se neke snage i slabosti te učesnicima postanu jasne, olakšava se prijenos stručnog znanja te se vježba razvoj sposobnosti (npr. rješavanje složenog problema, upravljanje vlastitim procesom učenja).

Primjer kružnog toka refleksije: konkretno iskustvo (npr. skrb za dijete izbjeglicu) → stjecanje drugačijih perspektiva (npr. Šta je to imigrant? Zašto postoje izbjeglice? Koja je moja uloga?) → Razvoj apstraktnih hipoteza (npr. Za miran suživot u našem gradu treba nam integracija. Integracija često započinje učenjem jezika) → Primjena u rješavanju problema (npr. Sljedećeg ću puta obavijestiti obitelj djeteta koje mentoriram o ponuđenim jezičnim tečajevima.)

4. Praktičan angažman djece/mladih odvija se izvan škole

Angažman u zajednici nudi djeci/mladima novo područje za učenje izvan školske organizacije / organizacije mladih. Dobivaju priliku svladati situacije koje se ne javljaju tokom „uobičajene“ školske svakodnevice ili na radionicama u organizacijama mladih. Vježbaju prenoseći svoje vlastito znanje i vještine iz „sigurnog skloništa“ školske organizacije / organizacije za mlade u „stvaran život“. Svojim angažmanom u zajednici ili u svojem dijelu grada uče kako zaista mogu pomoći ljudima. Kroz to iskustvo uče o značenju svojeg učenja i svojeg djelovanja.

Djeca/mladi dolaze u kontakt s ljudima koje inače ne bi nikad sreli (npr. iz različitih društvenih slojeva, različitih religija). Takvim se kontaktima grade mostovi sa zajednicom i izgrađuje socijalni kapital. Učenje se obogaćuje vanjskim stručnim znanjima iz gradske ili lokalne zajednice. Školska organizacija / organizacija mladih također može imati koristi od suradnje s partnerima jer učenje zalaganjem u zajednici uvijek podrazumijeva otvaranje školske organizacije / organizacije mladih prema zajednici.

5. Djeca/mladi su aktivno uključeni u planiranje projekta i oblikovanje aktivnosti Servisnog-Učenja

U Servisnom-Učenju nastavnici / radnici s mladima ili mentori mladih ne bi trebali dodjeljivati zadatke djeci/mladima. Umjesto toga, djeca/mladi imaju „pravi“ glas u projektu i trebaju donositi odluke u planiranju, provedbi i evaluaciji projekta Servisnog-Učenja te biti pod vodstvom odraslih. Time se povećavaju motivacija i osjećaj sudjelovanja („uključenosti“). Djeca/mladi oblikuju projekt tako da bude njihov („osjećaj vlasništva“) i vježbaju demokratski dijalog i donošenje odluka.

Djecu/mlade se potiče da pronađu vlastite projekte i preuzmu čim više odgovornosti. Temelj projekata Servisnog-Učenja jest ispitivanje problema i pronalazak projekata kojima treba pomoći. Samostalno određivanje i preuzimanje odgovornosti ključni su za lični razvoj i uspješno učenje u projektu.

Smjernice za kvalitetno provođenje Servisnog-Učenja

Trajanje: 40 minuta

Opis:

Standardi kvalitete za učenje zalaganjem u zajednici su smjernice za uspješne projekte učenja zalaganje u zajednici. Svaki standard predstavlja jedno područje kvalitete i ukazuje na osnovni proces ili rezultat koji bi se trebao dogoditi tokom provođenja Servisnog-Učenja. Ova vježba pomaže učesnicima da procijene vlastitu praksu Servisnog-Učenja prije nego što započne ili nakon završetka projekta Servisnog-Učenja.

Upute za voditelja:

Učesnici u parovima (predstavnici iz iste škole ili organizacije za mlade) procjenjuju vlastiti projekt Servisnog-Učenja koristeći radni list Matrica za evaluaciju standarda kvalitete. Trebaju imati svoj projekt Servisnog-Učenja (bilo nacrt projekta ili detaljni projekt) i kroz raspravu ispuniti stupac Opis. Pitanja su usmjerena na određeno područje kvalitete Servisnog-Učenja.

Ovaj korak može trajati od 20 do 25 minuta. Pitanja u stupcu Standardi su u prošlom vremenu, ali se mogu koristiti tokom osmišljavanja prakse Servisnog-Učenja.

Nakon grupnog rada učesnici mogu podijeliti uvide iz matrice ili imati opći pregled svojih saznanja iz aktivnosti.

Potreban materijal:

- Projekt Servisnog-Učenja koji su razvili učesnici
- Radni list: Matrica za evaluaciju po standardima kvalitete
- Olovke

Standardi	Opis
<p>1. SVRSISHODNA SLUŽBA</p> <p>Djeca/mladi odgovaraju na stvarnu potrebu ili pravi problem u okruženju, odnosno zajednici. Djeca ili mladi aktivno sudjeluju u odabiru i planiranju vlastitog angažmana i preuzimaju zadatke koji imaju smisla i korisni su.</p> <p>Učenje zalaganjem u zajednici počinje angažiranjem djece ili mladih. Ako smatraju da su njihova znanja i vještine potrebni i da mogu korisno pridonijeti, učinkoviti su u zajednici. Djelovanjem se pobuđuje njihova znatiželja i raste njihova motivacija te su svjesni u kojoj mjeri njihov angažman utječe na zajednicu. Za razliku od toga, dosadne i beznačajne aktivnosti mogu rezultirati demotivacijom i odbijanjem projekta.</p> <p>Ključna pitanja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Navedite aktivnosti Servisnog-Učenja tokom kojih su djeca/mladi učili i stekli potrebne vještine? 2. Opišite koje su aktivnosti djeca/mladi osmislili i proveli s obzirom na svoje sposobnosti i uzrast? Jesu li aktivnosti bile zanimljivije za djecu/mlade? 3. Opišite vezu između onih postignuća koja su ostvarena tokom aktivnosti i/ili nastave i potreba lokalne zajednice (polazna točka Servisnog-Učenja)? 4. Kako su bili sigurni da je to ono šta je zajednici stvarno potrebno? 	
<p>2. POVEZANOST SA KURIKULUMOM</p> <p>Projekti su dio redovitog nastavnog procesa te su integrirani u nastavni sadržaj.</p> <p>Glavni cilj Servisnog-Učenja jest da djeca i mladi nauče kako praktično primjenjivati znanje. I obrnuto, da mogu obogatiti nastavu vlastitim iskustvom. To jest, ishodi kurikuluma trebaju biti povezani sa ciljevima aktivnosti u zajednici koji će na kraju rezultirati razvojem djece/mladih i zadovoljavanjem potreba zajednice. Na ovaj način, djeca/mladi koriste znanje naučeno u školi ili organizaciji u stvarnim situacijama, a razvijene vještine i znanje se prenose iz jedne situacije u drugu. Učenje zalaganjem u zajednici čini poučavanje životnijim i usmjerenim na djelovanje.</p> <p>Ključna pitanja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Opišite jesu li ishodi učenja i ciljevi aktivnosti bili uravnoteženi tokom pripreme projekta Servisnog-Učenja? 	

<p>2. Navedite vještine koje su djeca/mladi stekli tokom nastave, a koje su pomogle u provedbi aktivnosti?</p> <p>3. Navedite vještine koje su djeca/mladi stekli tokom provođenja aktivnosti, a koje su pomogle u učenju tokom nastave/rada u organizaciji?</p>	
<p>3. REFLEKSIJA - Redovita i planirana refleksija o iskustvu djece/mladih</p> <p>Refleksija je dio povezivanja osobnog iskustva proizašlog iz angažmana u zajednici i učenja, te bi zato trebala biti nid vodilja u cijelom procesu Servisnog-Učenja.</p> <p>U svakodnevnim aktivnostima, često se događa da među različitim zadacima i aktivnostima u radu i učionici, zanemarujemo razmišljanje o tome šta radimo i šta učimo. Ovaj prostor u praksi Servisnog-Učenja treba biti kreiran kroz strukturiranu i namjerno planiranu refleksiju. Fokusirano i svjesno vođenje promišljanja o vlastitom djelovanju potiče stručne kompetencije i omogućava njihovu integraciju u kurikulum (refleksija o vezi između učenja i djelovanja u zajednici). Dodatno, refleksija pomaže u planiranju i upravljanju djelovanjem (razmišljanje o tijeku projekta) i služi emocionalnom, socijalnom i osobnom razvoju djece/mladih (samorefleksija: npr. o očekivanjima i strahovima, mogućim predrasudama, osobnim promjenama). Djecu/mladu se ohrabruje da razumiju utjecaj vlastitih akcija i da promatraju svoja vlastita iskustva u širem kontekstu (refleksija o društvenom kontekstu djelovanja). Neke snage i slabosti postaju jasne i osviještene, olakšava se transfer stručnog znanja i vježba se razvoj sposobnosti (npr. kompleksno rješavanje problema, upravljanje vlastitim procesom učenja).</p> <p>Ključna pitanja:</p> <p>1. Koje prepreke su djeca/mladi predvidjeli na početku i na koje su naišli tokom provođenja Servisnog-Učenja?</p> <p>2. Jesu li djeca/mladi naučili kako znanje i vještine koje koriste i razvijaju tokom aktivnosti/projekta mogu biti povezani sa drugim segmentima njihova života? Navedite primjer.</p> <p>3. Jesu li aktivnosti refleksije vodile djecu/mlade da dublje promišljaju o kompleksnim problemima u zajednici ili njihovim vlastitim pretpostavkama, predrasudama i osobnoj odgovornosti u društvu? Navedite primjer.</p>	
<p>4. PARTNERSTVO SA ZAJEDNICOM</p> <p>U Servisnom-Učenju, djeca/mladi se zalažu za druge ljude u svojoj zajednici, ili za ekološka, kulturna ili politička pitanja. Angažman u zajednici nudi djeci/mladima novo područje za učenje izvan školske organizacije / organizacije mladih.</p>	

<p>Djeca/mladi otkrivaju nova mjesta za učenje, primjenjuju znanje i vještine u stvarnim kontekstima, uče o drugim životnim okruženjima i perspektivama, i oblikuju društvo. Imaju priliku ovladati situacijama koje im "uobičajena" svakodnevnica ne može osigurati. Vježbaju prenoseći svoje vlastito znanje i vještine iz „sigurnog skloništa” školske organizacije / organizacije za mlade u „stvaran život”. Takav izvannastavni/organizacijski angažman donosi sa sobom direktnu suradnju sa drugim ljudima i akterima u zajednici i kvartovima koje inače nikad ne bi susreli (npr. iz različitih društvenih slojeva, različitih religija). Takvi kontakti grade mostove unutar zajednica i grade socijalni kapital. Takvim se kontaktima grade mostovi sa zajednicom i izgrađuje socijalni kapital. S druge strane, vanjska ekspertiza iz zajednice se koristi za obogaćivanja učenja. Partneri vide jedni druge kao resurse i rade zajedno kako bi uspostavili zajedničku viziju, postavili ciljeve i proveli planove.</p> <p>Ključna pitanja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kako su djeca/mladi i partneri razvijali i proveli aktivnosti Servisnog-Učenja? 2. Navedite metode komunikacije između partnera i djece/mladih u vezi planova, aktivnosti i napretka? 3. Kako su partneri sudjelovali u refleksiji? 4. Kako su partneri sudjelovali u provedbi aktivnosti i proslavi završetka Servisnog-Učenja (uključujući primanje/davanje priznanja)? 5. Kako su partneri u Servisnom-Učenju sudjelovali u evaluaciji (jesu li i kako iskustva ispunila zajedničke ciljeve)? 	
<p>5. GLAS DJECE/MLADIH - Djeca/mladi su aktivno uključeni u planiranje i provedbu aktivnosti Servisnog-Učenja</p> <p>Učestvovanje u Servisnom-Učenju je više od obaveze, šta znači da djeca/mladi mogu donositi odluke i preuzimati odgovornost u učionici ili organizaciji. Ako se ovo ne dogodi i angažman je kvazi "propisan/obvezujuć", upitno je jesu li djeca/mladi doživjeli angažman kao priliku za društveno učestvovanje. Dakle, ako djeca/mladi sudjeluju, trebali bi rasteretiti odrasle od neke odgovornosti i utjecaja. Pitanje je, u kojoj mjeri? Koje odluke djeca/mladi mogu donositi u Servisnom-Učenju? O čemu se može pregovarati, a o čemu ne? Odgovori na ova pitanja ovise o mnogim faktorima. To povećava motivaciju i osjećaj sudjelovanja. Djeca/mladi oblikuju projekt tako da bude njihov („osjećaj vlasništva”) i vježbaju demokratski dijalog i donošenje odluka.</p> <p>Djecu/mlade se potiče da pronađu vlastite projekte i preuzmu čim više odgovornosti. Temelj projekata Servisnog-Učenja jest ispitivanje problema. Samostalno određivanje i preuzimanje</p>	

odgovornosti ključni su za lični razvoj i uspješno učenje u projektu.

Ključna pitanja:

- 1. Kako su djeca/mladi bili uključeni u pripremu aktivnosti? Kako je priprema projekta Servisnog-Učenja gradila povjerenje između djece/mladih i odraslih?**
- 2. Kakav je bio omjer djece/mladih u donošenju odluka o Servisnom-Učenju?**
- 3. Šta je bilo potrebno da se stvori atmosfera za refleksiju koja razvija osjećaj samopouzdanja i otvorenog izražavanja?**
- 4. Kako su djeca/mladi sudjelovali u evaluaciji kvalitete i učincima iskustava tokom Servisnog-Učenja?**

Promocija u projektu Servisnog-Učenja

Trajanje: 45 minuta

Opis:

U ovoj aktivnosti, učesnici će promišljati o ključnim trenucima svojih osobnih projekata Servisnog-Učenja i planirati kako komunicirati i promovirati te trenutke relevantnim dionicima. Vježba se fokusira na identificiranje i organiziranje ključnih projektnih trenutaka, uzimajući u obzir publiku kojoj je poruka namijenjena, oblik poruke i pošiljatelja.

Upute za voditelja:

1. Započnite aktivnost pozivajući učesnike da individualno promisle o osobnim projektima Servisnog-Učenja na kojima su radili tokom edukacije.
2. Svakom učesniku dajte tiskanu tablicu s četiri ključna pitanja:
  - Šta? (Ključni trenuci iz projekta Servisnog-Učenja)
  - Kome? (Specifični dionici s kojima treba komunicirati)
  - Kako? (Oblik i kanal komunikacije, poput komunikacije uživo, pisane ili video)
  - Tko? (Osoba odgovorna za prenošenje poruke)
3. Provedite 5 minuta objašnjavajući svako pitanje:
  - "Šta?" se odnosi na ključne trenutke u projektu koje treba komunicirati.
  - "Kome?" se odnosi na aktere (ljude, grupe, itd.) koje treba informirati.
  - "Kako?" se odnosi na oblik poruke i način njezine distribucije.
  - "Tko?" se odnosi na osobu iz projektnog tima odgovornu za prenošenje poruke.
4. Dajte učesnicima 10 minuta za promišljanje i ispunjavanje tablice na temelju njihovih projekata.
5. Nakon ispunjavanja tablice, podijelite učesnike u grupe od 4. Zatražite da podijele svoje ključne trenutke (Šta?) i rasprave kako planiraju komunicirati te trenutke svojim dionicima (Kome? i Kako?). Osigurajte 20 minuta za grupnu raspravu.
6. Nakon grupne rasprave, okupite sve učesnike. Voditelj će zatražiti od učesnika da podijele identificirane ključne trenutke i zapisati ih na flip chart kronološkim redom. Facilitator treba pomoći identificirati zajedničke trenutke koje treba komunicirati u svakom projektu i raspraviti eventualne propuštene trenutke.
7. Ako postoje praznine u odgovorima grupe, pitajte žele li dodati još detalja.

Pitanja za raspravu:

- Šta ste učinili?
- Kako je prošlo?
- Zašto je promocija važna?
- Šta ste naučili od drugih tokom dijeljenja?
- Šta je bilo teško? Koje informacije vam još nedostaju?

Nakon rasprave, voditelj će razjasniti sve dileme i naglasiti važnost ključnih trenutaka u projektima Servisnog-Učenja, poput faza završetka i proslave.

Potreban materijal:

- Flip chart papir

- Markeri
- Tiskane tablice za svakog učesnika

Procjena u Servisnom-Učenju

Trajanje: 30 minuta

Opis:

Ova aktivnost uvodi koncept evaluacije u projekte Servisnog-Učenja vodeći učesnike kroz vježbu koja istražuje kriterije za evaluaciju uspjeha i različite vrste metoda evaluacije. Vježba počinje jednostavnom aktivnošću usporedbe, nakon koje slijedi grupna rasprava o konceptima i metodama evaluacije, vodeći do praktične vježbe gdje učesnici planiraju evaluaciju za svoje projekte.

Upute za voditelja:

1. Započnite aktivnost tražeći dva volontera za učestvovanje u kratkoj vježbi pod nazivom "Cvijet".
2. Pripremite prazan flip chart papir gdje će oba volontera nacrtati cvijet. Uputite ih da nacrtaju najljepši cvijet koji znaju/mogu. Dajte im 1-2 minute za završetak crteža.
3. Nakon što završe, zatražite od ostatka grupe da glasaju koji je cvijet ljepši.
4. Nakon glasanja, pokrenite raspravu s grupom o kriterijima korištenim za procjenu ljepote cvjetova. Postavite pitanja poput:
  - Kako osoba zna šta se procjenjuje?
  - Kako biste definirali "lijepo" za svaku osobu?
5. Prijeđite na raspravu o evaluaciji u Servisnom-Učenju pitajući:
  - Kako znamo jesmo li bili uspješni ili neuspješni na kraju projekta?
  - Kako evaluiramo svoj rad na projektu Servisnog-Učenja?
  - Kako biste pristupili evaluaciji projekta Servisnog-Učenja?
6. Ako grupa ne ponudi odgovore, pitajte: "Tko bi trebao biti evaluiran u projektu Servisnog-Učenja?"
7. Uvedite sljedeće pojmove koji se koriste u Servisnom-Učenju:
  - Evaluacija
  - Procjena
  - Ocjenjivanje
  - Mjerenje
  - Refleksija
  - Povratna informacija
  - Praćenje
8. Započnite kratku raspravu o značenju svakog pojma i pozovite učesnike da podijele svoje razumijevanje.
9. Objasnite različite vrste evaluacije/procjene u Servisnom-Učenju:
  - Evaluacija/procjena = Mjerenje utjecaja projekta Servisnog-Učenja
  - Evaluacija/procjena = Ocjenjivanje i procjena ishoda učenja ili individualne izvedbe
  - Evaluacija/procjena = Povratne informacije o različitim aspektima provođenja projekta koju daju različiti dionici.
10. Podijelite učesnike u tri grupe, dodjeljujući svakoj grupi jednu od spomenutih vrsta evaluacije/procjene (Mjerenje utjecaja, Ocjenjivanje/Procjena ishoda učenja, Povratne informacije/Procjena provođenja projekta).
11. Svaka grupa treba odgovoriti na sljedeća pitanja:
  1. Koja je svrha evaluacije?

2. Kome je evaluacija namijenjena?
  3. Od koga dobivamo informacije za evaluaciju? Tko je uključen u evaluaciju?
  4. Šta procjenjujemo / šta možemo procijeniti?
  5. Koje alate možemo koristiti za evaluaciju?
  6. Kako je ova procjena povezana s refleksijom?
12. Nakon grupnih rasprava, svaki učesnik će individualno ispuniti plan za provedbu S-U projekta, posebno se fokusirajući na način na koji će se baviti evaluacijom i procjenom za svoj projekt.

Pitanja za raspravu:

- Kako ste odlučili koji je cvijet najljepši?
- Zašto je važno evaluirati uspjeh ili neuspjeh na kraju projekta Servisnog-Učenja?
- Kako mislite da su evaluacija i refleksija povezane u Servisnom-Učenju?

Potreban materijal:

- Flip chart
- Markeri
- PPT prezentacija

Vrijeme za slavlje

Trajanje: 30 minuta

Opis:

Ova aktivnost uvodi koncept proslave i naglašava njezinu važnost u procesu projekta Servisnog-Učenja. Učesnici raspravljaju i osmišljavaju kreativne načine za proslavu završetka projekta, uzimajući u obzir različite vrste projekata i uključene aktere.

Upute za voditelja:

1. Započnite objašnjavanjem važnosti proslave u procesu Servisnog-Učenja i kako ona pomaže priznati napore i postignuća svih uključenih.
2. Za uvod u temu, razmotrite otvaranje izjavom poput "Sada kada znamo kako pravilno privesti kraju projekte Servisnog-Učenja, trebamo proslaviti!"
3. Podijelite učesnike u male grupe od 3-4 osobe. Svakoj grupi dajte kratak primjer provedenog projekta Servisnog-Učenja.
4. Uputite grupe da osmisle i razviju ideje o tome kako bi mogli proslaviti završetak projekta, uzimajući u obzir uključene aktere i projektne rezultate.
5. Dajte učesnicima 15 minuta za zajednički rad, pripremajući kratku prezentaciju svojih ideja za proslavu i kako su ih prilagodili specifičnom primjeru projekta.
6. Dozvolite svakom timu 5 minuta za prezentiranje svojih ideja grupi.

Na kraju prezentacije, dajte kratak uvid u značaj proslave završetka projekata Servisnog-Učenja, naglašavajući vrijednost prepoznavanja doprinosa i obilježavanja pozitivnog utjecaja projekta.

Potreban materijal:

- Flip chart papir

- Markeri
- Primjeri projekata Servisnog-Učenja

Smislen završetak projekta Servisnog-Učenja

Trajanje: 15 min

Opis:

Ova aktivnost fokusira se na istraživanje koncepta završetka u kontekstu Servisnog-Učenja. Učesnici će promišljati o svojim iskustvima i osjećajima vezanim uz završetak edukacije ili projekta te analizirati kako se završetak u Servisnom-Učenju može razlikovati od drugih vrsta završetaka. Kroz grupnu raspravu i pitanja koja postavlja voditelj, grupa će identificirati ključne elemente koji doprinose pravilnom procesu završetka.

Upute za voditelja:

1. Započnite aktivnost pitajući učesnike "Kako ste danas?" i s poštovanjem saslušajte njihove odgovore.
2. Nakon dobivenih odgovora, voditelj izađe iz prostorije bez dodatnog objašnjenja i čeka da ga učesnici pozovu natrag. Ako ga nitko ne dođe potražiti nakon 5 minuta, voditelj se sam vraća u prostoriju.
3. Nakon što se voditelj vrati, pita grupu "Šta mislite šta se ovdje dogodilo?" i "Kako ste se osjećali u ovoj situaciji?" Prikuplja misli i mišljenja od grupe.
4. Nakon nekoliko odgovora, voditelj otkriva "Za nas je ovo bio kraj edukacije. Šta mislite o ovoj informaciji?" i nastavlja prikupljati mišljenja i osjećaje od učesnika.
5. Prijeđite na niz refleksivnih pitanja za grupu:
  - "Kako sam vam trebao prenijeti ovu informaciju da jasno razumijete da je kraj edukacije?"
  - "Kako biste trebali postupati sa završetkom u ovakvoj situaciji?"
  - "Gdje u procesu Servisnog-Učenja možemo naići na ovu situaciju?"
  - "Možete li pronaći neke posebnosti završetka projekta Servisnog-Učenja? Po čemu mislite da se razlikuje od bilo kojeg druge edukacije/aktivnosti?"
6. Tokom vođenja rasprave, voditelj bilježi ključne ideje na flip chartu, fokusirajući se na aspekte završavanja projekta koje učesnici identificiraju.
7. Nakon prikupljanja doprinosa, voditelj zaključuje aktivnost naglašavanjem ključnih elemenata potrebnih za pravilan završetak, referirajući se na ideje zapisane na flip chartu.
8. Voditelj može odabrati naglasiti određene točke koje smatra najrelevantnijima za razumijevanje učesnika u odnosu na završetak u Servisnom-Učenju.

Pitanja za raspravu:

- Koja je bila vaša prva reakcija kada sam izašao iz prostorije?
- Kako je iskustvo čekanja utjecalo na vaše razumijevanje završetka?
- Zašto mislite da je završetak važan u projektima Servisnog-Učenja?
- Šta čini završetak u projektima Servisnog-Učenja drugačijim od drugih vrsta završetaka?

Potreban materijal:

- Flip chart papir
- Markeri

Činkvina

Trajanje: 10 minuta

Opis:

Činkvina je refleksivna vježba osmišljena da pomogne učesnicima sažeti i uhvatiti svoje misli, emocije i temeljna uvjerenja o temi kroz kratke fraze. Koristeći ovaj format od pet redaka, učesnici sažimaju svoje uvide na način koji naglašava važne aspekte teme. Ova aktivnost može se provoditi individualno ili u malim grupama, ovisno o okruženju.

Upute za voditelja:

- Objasnite strukturu Činkvine i dajte učesnicima sljedeće upute:
  - 1. redak: Napišite jednu riječ za imenovanje teme (imenica).
  - 2. redak: Koristite dvije riječi (pridjeve) za opis teme.
  - 3. redak: Koristite tri riječi (glagolske imenice) za prenošenje radnje ili priče vezane uz temu.
  - 4. redak: Napišite rečenicu od četiri riječi koja izražava emocionalnu povezanost ili lični stav prema temi.
  - 5. redak: Napišite jednu završnu riječ koja predstavlja bit/suštinu teme ili sinonim teme iz prvog retka.
- Osigurajte učesnicima dovoljno vremena za stvaranje svoje činkvine.
- Pozovite učesnike da podijele svoje činkvine kao refleksiju s grupom, potičući otvorenu raspravu o različitim perspektivama i uvidima.

Potreban materijal:

- Papir i olovke za svakog učesnika (opcionalno: pripremljen radni list sa strukturom činkvine)
- Flip chart ili bijela ploča za primjere koje voditelj želi predstaviti

Šta je s našim očekivanjima

Trajanje: 5 minuta

Opis:

U ovoj kratkoj vježbi refleksije, učesnici se vraćaju očekivanjima koja su postavili na početku edukacije. Svrha je da svaki učesnik procijeni jesu li njihova početna očekivanja ispunjena i da promišlja o vlastitom iskustvu učenja.

Upute za voditelja:

- Podsjetite učesnike na očekivanja o kojima su razgovarali ili ih zapisali na početku edukacije.
- Zamolite ih da uzmu trenutak i razmisle je li i kako edukacija ispunila ta očekivanja.
- Potaknite učesnike da podijele, ako se osjećaju ugodno, sve misli o tome kako je edukacija ispunila ili nije ispunila njihova očekivanja, i sve neočekivane uvide koje su stekli.

Potreban materijal:

- Flip chart ili ploča za prikaz originalnog popisa očekivanja (ako je dostupno)

Vrata – moje putovanje Servisno-Učenje

Trajanje:

- Najmanje 30 minuta za stvaranje
- 15-20 minuta za prezentacije

Upute za voditelja:

1. Početno postavljanje:

- Pripremite prostoriju postavljanjem materijala (papiri, markeri, makaze, post-it papirići itd.) u sredinu, omogućujući učesnicima pristup svemu šta im treba za aktivnost.
- Postavite ugođaj za aktivnost prigušivanjem svjetla ili paljenjem svijeće kako biste stvorili smirenu i atmosferu za refleksiju. Pustite neku tihu, umirujuću glazbu u pozadini za poticanje fokusa i kreativnosti.

2. Uvod u aktivnost (5 minuta):

- Objasnite učesnicima da će stvoriti simbolična "vrata" koja predstavljaju njihovo osobno putovanje kroz iskustvo Servisnog-Učenja. Ova vrata trebaju simbolizirati njihov prolazak kroz edukaciju, šta su naučili i šta zamišljaju za budućnost.
- "Vrata" mogu biti doslovna ili apstraktna reprezentacija. Trebaju odražavati gdje su bili (u smislu njihovog učenja, perspektiva o Servisnom-Učenju, poučavanju, volontiranju ili osobnom rastu) i kamo idu nakon edukacije.
- Naglasiti da ne postoje ispravni ili pogrešni načini stvaranja vrata. Trebaju biti osobna i značajna za svakog učesnika.

3. Stvaranje "Vrata" (30 minuta):

- Uputite učesnike da počnu raditi s ponuđenim materijalima. Mogu odabrati kako stvoriti vrata koristeći papir, markere, post-it papiriće i druge materijale.
- Potaknite ih da budu kreativni:
  - Mogu crtati, slikati, izrezivati oblike ili koristiti plastelin za predstavljanje različitih elemenata njihovog putovanja.
  - Koristiti post-it papiriće za zapisivanje specifičnih refleksivnih misli ili ključnih trenutaka edukacije koje žele vizualizirati.
  - Vrata mogu predstavljati fizičku strukturu (poput luka ili vrata) ili apstraktniji koncept (poput niza koraka, mosta ili puta).
- Dok rade, voditelj treba kružiti kako bi pružio podršku i uključio se u lagani razgovor sa učesnicima, potičući dublju refleksiju o njihovom dosadašnjem putovanju i očekivanjima za budućnost.

4. Refleksija i prezentacija (15-20 minuta):

- Kada su vrata dovršena, pozovite svakog učesnika da predstavi svoju kreaciju grupi. Trebali bi objasniti:
  - Šta predstavljaju vrata (štas je naučeno, lični rast ili promjena tokom edukacije).
  - Koji su se aspekti Servisnog-Učenja, podučavanja ili volontiranja promijenili ili osnažili.
  - Šta zamišljaju iza vrata (njihovi planovi, ciljevi ili nova razumijevanja za primjenu Servisnog-Učenja u budućnosti).
- Potaknite učesnike da promišljaju o poveznicama između njihovog putovanja učenja i vrata koja su stvorili.
- Nakon svake prezentacije, ostavite prostor za kratke komentare ili pitanja drugih učesnika. Ovo može pomoći poboljšati zajedničko iskustvo i produbiti proces refleksije.

5. Završna refleksija - opcionalno (prikladno ako uključite ovu aktivnost u blok Refleksije):

- Nakon što su svi prezentirali, vodite grupu u kratkoj raspravi o procesu:

- Kako su se osjećali tokom reflektiranja o prošlosti i budućnosti na tako kreativan način?
  - Šta su naučili slušajući refleksiju drugih?
  - Kako im ova vježba može pomoći u budućem radu sa projektima Servisnog-Učenja?
- Zaključite aktivnost priznajući trud i kreativnost svih učesnika. Naglasiti da je, baš poput vrata koja su stvorili, njihovo putovanje sa učenjem zalaganjem u zajednici kontinuirano i u razvoju.

Potreban materijal:

- Bijeli i obojeni papiri (npr. A4, veliki listovi)
- Post-it papirići
- Makaze
- Olovke, markeri i bojice
- Papirna ljepljiva traka, ljepilo
- Boje i kistovi
- Plastelin
- Konac ili pređa
- Štapići ili drugi mali kreativni materijali (opcionarno)
- Svijeća, muzika

SERVISNO-UČENJE

TOKA

Národní
Asociace
Dobrovolnictví

» INTERAKTIVNĚ OTVŘENÉ ŠKOLE «
www.interaktivni-skoly.cz

NewHorizons
for youth and community

PRIPREMA
POZOR
SMART

Funded by
the European Union